

XLV. ÉVFOLYAM 10. SZÁM 1932. DECEMBER.

MAGYAR TANÍTÓKÉPZŐ

**A TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZETI TANÁROK ORSZÁGOS
EGYESÜLETÉNEK FOLYÓIRATA**

SZERKESZTI

KISS JÓZSEF

BUDAPEST, 1932

KIADJA A TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZETI TANÁROK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

A Magyar Tanítóképző, a nagyszünidő kivételével, lehetőleg havonként jelenik meg. — Előfizetési ára egy évre 8 pengő.

A decemberi (10-ik) szám tartalma.

<i>Erdélyi Olga</i> : A nemzetnevelés eszméje Széchenyi kultúrpolitikájában.	355
<i>Tóth Ferenc dr.</i> : A gyakorlóiskolai és tanítóképző-intézeti földrajz-tanítás kérdéseihez	345
<i>Szunyoghy Farkas</i> : A tanári emlékezet	350
<i>Gelsyné Oroszlányi Erzsébet</i> : A közgazdaságtan tanítása	354
<i>Egyesületi Élet</i> . A novemberi taggyűlésről. <i>Prochaska Ferenc dr.</i> (356.) — A november 28-iki elnökségi ülés jegyzőkönyve. (357.) — A november 28-iki választmányi ülés jegyzőkönyve. (358.) — A főtitkári jelentés. <i>Mihalik József</i> . (360.) — A pénztáros jelentése. <i>Pócza József</i> . (362.) — Az ellenőr jelentése. <i>Éber Rezső</i> . (362.) — Választmányi ülés december 20-án. (363.)	
<i>Irodalom</i> : <i>Sarudy Ottó</i> és <i>N. Bartha Károly</i> : Magyar nyelvi kézikönyv a tanító- és tanítónőképző-intézetek IV. osztálya számára. <i>Ism. Téger Béla</i> . (363.) — <i>Lux Gyula</i> : Modern nyelvoktatás. <i>Ism. Prochaska Ferenc dr.</i> (367.) — <i>Drozdy Gyula</i> : Beszéd- és értelemgyakorlatok a IV osztályban. <i>Ism. Schön István</i> . (368.) — <i>Dezső Lipót</i> : Az én szülőföldem. <i>Ism. Barabás Tibor</i> . (369.) — <i>Tóth Ferenc</i> : Geographia Pannonica. <i>Ism. Barabás Tibor</i> . (370.) — <i>Mehes Gyula</i> : Kémiai kísérletek. <i>Ism. Jaloveczkyné Czinkovszky Cornélia</i> . (371.)	
<i>Hírek. Nyugtázások</i>	373—378

Tanítóképző-Intézeti Tanárok Országos Egyesülete.

Elnök: üresedésben.

Alelnökök: *dr. Frank Antal* (Budapest), *Móczár Miklós* (Jászberény), *Tabódy Ida* (Cinkota), *dr. Becker Vendel* (Szeged), *Hamar Gyula* (Sopron).

Főtitkár: *Mihalik József* (Budapest, VII., Damjanich-utca 45. sz. Áll. tanítónőképző-intézet.) Az egyesületi élettel kapcsolatos megkeresések, indítványok, adminisztrációs ügyek stb. a főtitkárhoz tartoznak.

Titkár: *Prochaska Ferenc dr.* (Budapest, I. Fery Oszkár-utca 40. Áll. tanítóképző-intézet.)

Pénztáros: *Pócza József* (Bpest, V. Báthory-u. 12. IV. em. Kir. főigazgatóság.) Az egyesületi élettel kapcsolatos minden pénzküldemény a 48.627. sz. postai befizető lapon küldhető be. (A csekk számla tulajdonosa: Tanítóképző-intézeti tanárok országos egyesülete, Budapest.) A pénztároshoz kell címezni a lap szétküldésére vonatkozó reklamációkat és a lakásváltoztatásra vonatkozó bejelentéseket.

Ellenőr: *Éber Rezső*. *Házalapvezető*: *Jaloveczky Péter*.

Szerkesztő: *Kiss József* (Budapest, VII. Belső Kerékyártó-utca 34. Tel. Aut. 971—85.) Kéziratok, cserepéldányok ismertetésre szánt könyvek a szerkesztő címére küldendők.

MAGYAR TANÍTÓKÉPZŐ

A TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZETI TANÁROK

ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK

FOLYÓIRATA

XLV. ÉVFOLYAM

10. SZÁM

BUDAPEST, 1932

DECEMBER

SZERKESZTŐSÉG,

hová a lap szellemi részét illető
minden közlemény küldendő:
Budapest, VII. Belső Kerékvártó-
utca 34. telefon 971—85.

Kéziratokat nem adunk vissza.

SZERKESZTI:

KISS JÓZSEF

Tagsági vagy előfizetési díj évenként 8 P.
Az egyesülettel és a lappal kapcsolatos
minden befizetés 48.627. sz. csekklapon
történhet. (A csekkszámja tulajdonosa:
Tanítóképző-intézeti tanárok országos
egyesülete). Reklamációk Pócsa József
egyesületi pénztáros címére
Bpest, V., Báthory u. 12. IV. e. küldendők.
Hirdetések megegyezés szerint.

A nemzetnevelés eszméje Széchenyi kultúrpolitikájában.

A fejlődés és a haladás eszméje Széchenyi munkáinak alapelve, mely egész szellemi világát meghatározza, s gondolatainak egységét megadja. S a pedagógus számára is ezért értékes a vele való foglalkozás, mert hiszen a fejlődés az az alap, amelyből a nevelői tevékenység kiindul, s amelyet befolyásolni akar. Széchenyi is a fejlődést, tökéletesedést állítja célul az egész emberiség elé s tanításaival, életének munkájával arra törekedett, hogy ezt a haladást előmozdítsa. Ezáltal lett a nagy politikus a mi legnagyobb tanítómesterünk, s ezért mondhatjuk, hogy gondolkodása a legtisztább pedagógiai gondolkodás, bár kimondottan a nevelésre irányuló munkája nincs, de mindegyikben megnyilatkozik a pedagógus lélek.

Szerinte az emberiség célja a tökéletesedés; az egyes ember rendeltetése, hogy a maga egyéni munkája által közvetve hozzájáruljon e cél eléréséhez. Az egyes ember és az emberiség közti kapocs a nemzet, ezért a nemzeten keresztül kell szolgálnunk az emberiséget. Itt lép be Széchenyi univerzális, átfogó gondolkodásába a nemzet s a nemzetnevelés eszméje.

Az embernek elsősorban kötelessége minden időben s minden helyzetben nemzetének javát tehetségéhez képest előmozdítani, mert a legtisztább öröm egy nemzetet sajátásaival együtt fenntartani, erőt, erényeit nemesíteni, hogy ezzel az egész emberiség nemesebbé váljék.

Hogyan töltheti be az ember legjobban ezt a feladatát? Ha lelket, értelmét a legalaposabban kiműveli, mert minden haladás fő fegyvere az ész. Egy ország értékét lakosainak általános műveltségi színvonala, kultúrája adja meg. Ész és munka az a két tényező, melyek leginkább biztosítják hazánk felemelkedését. Az ész, erő; a tanult, tudományosan képzett „emberfő mennyisége a nemzet igazi hatalma”. Az a hely, melyet a népek sorában betöltünk,

hazánk közintelligenciája, közműveltsége által nyeri el értékét az emberiség szemében. Egy nemzet ereje felépülhet a nyers erő vadságán, fanatizmuson, vagy tökéletes műveltségen. S ha egy ideig uralkodik is a nyers erő vagy a fanatizmus, a lelkierő és ész végül is diadalmaskodik. A testi erő hatalma „úgy olvad el az emberi kiművelt ész melege által, mint ahogy egy lelketlen és szívtelen jég-szobor is a világos napsugárban vízzé válik.“ Nemzedékek sorsa, boldogsága azon múlik, mily alapra építik fel jelenüket, jövőjüket. Legyen ez az alap a szellemi kultúra; a halhatatlan lélek, az ész jelölje ki a haladás egyetlen útját, mely a legmagasabb civilizációhoz vezet. Kultúrfölényünkkel bizonyítsuk be nemzeti értékünket a világ előtt, s önmagunknak itthon ezáltal teremtsünk boldogságot. Minden igaz hazafinak kötelessége tehát értelmét kiművelni, ez a legnagyobb jó, amit hazájának tehet, mert a kiművelt értelemről származik honszeretet, közboldogság, egyetértés, nemzeti dicsőség. Ebből következik, hogy ily körülmények között mindenki, még a legalacsonyabb sorsú is munkálkodhat nemzete javán, felemelésén, csak minél tökéletesebben töltse be a maga hivatását. Kötelessége mindenkinek testi, lelki tehetségeit, tulajdonságait a legmagasabb fokig kifejleszteni s tevékenységét képességeihez, körülményeihez alkalmazni. Maradjon ki-ki a maga körében s bármily csekélynek lássék is szerepe, ha azt híven és tökéletesen betölti, elősegítette nemzetét s az emberiséget a haladás útján. A tudatlanság a legfőbb ok, melyből minden kiszámíthatatlan rossz szükségképen következik.

Hogy azonban felismerjük működésünk igazi területét, tehetségünk fokát és irányát, önismeretre van szükségünk. Minden bölcsesség legmélyebb sarkalata az önismeret, ez a haladás, javulás kezdete, mert aki világosan látja helyzetét, elmaradottságát, az törekszik; míg az önismeret nélkül való ember, az elfogult nemzet, minden törekvésnek akadálya. Egyéni és nemzeti önismeretre van tehát szükségünk.

Ismernem kell önmagamat a legteljesebben, testi-lelki tulajdonságaimat, erényeim, hibáimat. Valódi önismeretet szerezni azonban nagyon nehéz. Vizsgáljuk meg magunkat minden nap, minden órában. Ne riasszon vissza, ha rút vonásokat fedezünk fel, sőt kutassuk fel lelkünk legrejtettebb zugát is, s ami selejtes, attól tisztítsuk meg magunkat. Az önismeret alapján fakadó belátás, mely hibáinkat megmutatja, kiragad hiúságunkból, s ez lelki fel-emelkedésünkre nézve csak üdvös lehet. Életünk minden elhatárolásához, cselekedetéhez szükséges az önismeret, mert csak így kerülhetjük el a késői megbánást, mely egy-egy elrontott lépésünk következménye. Hivatásunk megválasztása is ezen az alapon történjék. Testi-lelki tehetségeink együttesen határozzák meg, mire vagyunk alkalmasak. Fizikai szervezetünk ismerete is fontos, s ép-

pen ezért az orvostant már korán az oktatás tárgyai közé kellene venni.

Az önismeret hiánya elbizakodottsághoz vezet, pedig a legnagyobb hiba és a legtöbb veszedelmet rejti magában, ha olyanok akarnak másoknak tanácsolni, másokat vezetni, kikben hiányzik az ehhez szükséges képesség, akik erre nem hivatottak, de nincsenek ennek tudatában. Aki azonban ismeri a maga valódi értékét, az nem fog többre vágyani, nem akar tanítani ott, ahol neki is tanulnia kellene; nem terjeszti ki működését oly területekre, ahol tájékozatlan.

De nemcsak egyéni életünk helyes kialakítása szempontjából szükséges az önismeret, hanem hazánk iránti szeretetünk is megkívánja, mert csak ennek segítségével emelhetjük és szebbíthetjük mindenben. Önmagunkban, de körülményeinkben is meg kell látnunk úgy a jót, mint a rosszat. Éppen azért ne legyünk elfogultak nemzetünkkel szemben; kerüljük a szélsőségeket úgy a dicséretben, mint a gáncsolásban. Örüljünk hazánk értékeinek, erényeinek, de feladatunknak tekintsük mindenkor ezek továbbfejlesztését, s ha valahol hibát fedeznénk fel, azt kettőzött szorgalommal igyekezzünk megszüntetni. A tiszta nemzeti önismeret ily módon hazánk emelkedését segíti elő, mert a javítás lehetősége is csak akkor van meg, ha világosan látjuk a helyzetet. A hibákat el nem ismerni tudatlanság jele, az elfogult dicséret pedig lealacsonyító. Vívjuk ki magunknak az elismerést nemzeti életünk ragyogó példájával. Jelszavunk legyen: „Becsültesd meg künn a magyar nevet!” Ha ezt követni akarjuk, lelki, szellemi értékeink legteljesebb kifejelesztésének feladata áll előttünk. Igaz, hogy ez a feladat nehéz, de értékességünknek ez egyetlen biztosítóka, s csakis önismeret alapján valósítható meg.

A helyes önismeretnek megvannak a maga feltételei. Ilyen feltételek: a teljes világosság, a tények helyes megítélése, melyhez hozzátartozik az eszmecsere. Az objektív valóság az egyéni lélekben tükröződik, s az egyéni diszpozíciók szerint színeződik. Amilyen a lelki tükör, olyanak látjuk a világot, azaz hajlandók vagyunk sajátos lelki alkatunk, felfogásunk szerint megítélni a dolgokat. Bizonyos szemszögből alkotjuk meg világnézetünket. Eszerint vagyunk optimisták, vagy pesszimisták, boldogok vagy boldogtalanok. A tények egyoldalú megítélése nem helyes, arra kell törekednünk, hogy egyéni lelkünk tükre nagyon tiszta legyen, ne torzítson el semmit, úgy mutassa nekünk a valóságot, az eseményeket, ahogy azok objektíve adva vannak. Ennek legfőbb feltétele: lelki egyensúly. Szabadítsuk meg magunkat az előítéletektől, ne befolyásolják ezek értékelésünket. Mielőtt ítélnénk valamire felett, vizsgáljuk meg a legkisebb tényezőket is. Utazás, külföldi kapcsolatok, idegenekkel való érintkezés, tapasztalatainkat kibővítik, látókörünket tágítják, alkalmat adnak az összehason-

lításra, amiáltal tárgyilagossá leszünk. Eszmecsere, kölcsönös megbeszélés által a dolgok minden oldalról megvilágítást nyernek, így könnyebben meglátjuk az igazságot. Mindenkinnek a véleményét jóindulattal meghallgathatjuk, s ha jó, fogadjuk el, az álszégyen ne tartson vissza senkit az igazság elismerésétől. Az emberekkel való érintkezésből megtanulhatjuk, hogy a nemes szív, lelki erő azok a tulajdonságok, melyek valódi értékünket megadják, s nem a születés és vagyon. „A tökéletes önismeret mindig erényre vezet”. Az önismeretből fakadó legszebb erényünk s egyúttal legnagyobb jutalmunk: az önbizalom, önkritika.

A józan önbizalom erkölcsi erő. A kezdeményezés, bátorság ereje, minden haladás benső feltétele; az akarat erénye. Nagy eszmék megvalósítása csakis önbizalom alapján lehetséges, ez fejleszti ki az emberben lappangó erőket, képességeket. Cselekvő életté kell formálnunk életünket önbizalom s a megvalósításra törekvő akarat által. „Merjünk nagyok s igazán nemesek lenni!” Az önbizalom ereje azonban csak önálló munkásság alapján fejlődik ki. Az önálló munka áldásos jutalma az öntudat, önmegbecsülés, az önbizalom két fő forrása. Az öntudat emel lelkileg a legmagasabbra s nem a tömeg dícsérete. A nagy emberek önmagukban hordják cselekvésük rúgóját, s ez mindig valamely erkölcsi eszme, nem pedig a sokaság tetszése. Valami nagy, valami dícső csak önálló erőből fakadhat; a gyáva, önállótlan ember sohasem alkothat egy nagy eszme jegyében, ezért nélkülöznie kell az önmegbecsülést. Legjobb barátunk, aki önálló munkára ösztönöz.

Az önismeret másik erénye az önkritika; nemcsak hasznos, de szükséges is. Általa tudjuk elválasztani magunkban az értékeset az értéktelentől. Képességeink megbírálása alapján döntjük el, hogy alkalmasak vagyunk-e valamely cselekvés véghezvitelére vagy sem. Mert a hazáért nem dolgozni szégyen, de oly dologra vállalkozni, mely erőnket meghaladja, bűn. Az önkritika a nemzeti öntudatra is vonatkozik, mert a nemzet életében is csak ennek alapján lehetséges a haladás. A magyarokból hiányzik az erős, nemzeti önkritika.

Az önismeret alapján megállapítható, hogy az emberiséget mozgó két leghatalmasabb rugó: „a nemes ösztön és a haszonvágy”.

A haszonvágy az önfenntartás ösztönéből ered; az önszeretet a legerősebb, kiirthatatlan emberi érzés. Képesít a legnehezebb akadályok legyőzésére, de csak saját érdekünkben, míg másokért dolgozva a legkisebbtől is visszariadunk.

A bennünk élő nemes ösztön: az alkotás és javítás vágya, az emberi cselekvések másik mozgója. Minden ember alkotásokban akarja megörökíteni, halhatatlanná tenni a maga kis életét, másrészt befolyásolni, javítani akarja embertársait a lelkében élő eszmények alapján.

A teremtés, alkotás utáni örök vágyakozás a lelkünkben élő isteni szikra megnyilvánulása. Kifejezésre jut a munkában. A munka az egyetlen, mely teljes kielégülést nyújt, életünk értelmét megadja; nélküle tűrhetetlen unalom s életgyűlölet volna osztályrészünk.

A javítani akarás forrása az a végső eszményi cél, melynek megvalósítására törekszünk. Lelki fejlődésünk és a végső cél egymással kölcsönhatásban állanak, amennyiben lelki életünk fejlődésével együtt jár a tökéletes utáni vágyódásunk növekedése; viszont a cél mint mozgató erő működik: fokozott fejlődésre készít; s e kettős hatás alatt válunk igazán emberré. A tökéletes utáni vágy emeli az embert magasabbrendűvé, halhatatlan lelkének ez a legerősebb bizonyítéka. Minél inkább emelkedünk a szép és jó felé, annál boldogabbak leszünk, s miután földi életünk végső iránya a boldogság, emberi hivatásunkat akkor töltjük be a legjobban, ha Istennek minél több lelki és anyagi adományaitban iparkodunk részesíteni embertársainkat s önmagunkat. Legelső kötelességünk ezért, hogy mind embertársainkat, mind önmagunkat a végső eszményi cél irányában fejlesszük, javítsuk. Életünk értékét a nemzetiesség, erkölcsi érzületből fakadó kötelességtudat, igazságszeretet és szabadságszeretet erénye adja meg; ezen erényeket kell tehát kifejlesztenünk.

A nemzetiesség a hazaszeretet és fajszeretet egyesült érzéséből alakul ki bennünk. (Széchenyinél a nemzetiség kifejezést találjuk erre nézve.) „Jövendőnk alapja nem egyéb, mint nemzetiségünk biztosítása.“ A nemzetiesség lelkünk legbensejébe, vérünkbe szőtt természeti birtokunk. Az anyaföldünkhöz vonzó szeretet egyik legnemesebb tulajdonságunk. A magyar ember nemzeti érzése egyenes, bátor, komoly férfiúi érzés. A nemzetiesség igazi alapja a tiszta erkölcs; emelkedett nemzeti szellem csakis az erkölcsi jón épülhet fel, s a mi törekvésünk célja ily emelkedett nemzeti szellem megteremtése legyen. Egy nemzet csakis erkölcsé által maradhat fenn, s szerezhethet magának becsülést a népek sorában. Erős nemzeti érzést fejlesszünk ki. Ennek eszközeit az egyesülés elvében látja. (Nála az egyesülés elve = koncentráció.) Minden érzés, bármily tiszta legyen is, kis hatalom, ha nincs egyesítve s egy célra irányítva. Az egyesült s egyszívű erő azonban mindent legyőz; egyedül csak ez képes egy országot magasabb kultúrfokra emelni, valami nagyot és tartósat alkotni. Az egyesülés nagy haszna, hogy embertársaink megismerését eredményezi. A megismerésből megértés, megbecsülés származik s megszűnik a társadalmi osztályok közti merev ellentét és bizalmatlanság. Objektív ítéletet szerezni egymásról nehéz, mert az emberek lelki világa, gondolkodásmódja nagyon különböző, de a megértés által elnézőbbek leszünk a hibák és gyalóságok iránt, melyek senkiből sem hiányoznak.

Egyesülés által szellemi élet keletkezik; alkalom van vitatkozásokra, megbeszélésekre, ami viszont a közértelmességet fokozza. Tehát minden alkalmat meg kell ragadnunk az egyesítésre, ami csakis a közérdek felébresztése által sikerülhet, mert a közhaszon reménye mindenkit egyesít. De ez nem baj, csak ezt a közhaszonra irányuló ösztönt nemes irányba tereljük. Pl. a hír, fény kiérdemlésére törekvő vágy leghathatósabb rúgója az értelmi kifejlésnek. Egyesülést szolgáló intézetek pl. a Tudós Társaság, Casino. A Tudós Társaság feladata anyanyelvünk megőrzése és fejlesztése. A nyelv szellemi tartalom kifejezője, s minél fejlettebb a nyelvi kifejezés, annál világosabbá válik a gondolat. A nyelv jellege az illető nép észjárásának, lelkivilágának kifejezője. A magyar nyelv erőteljes, s ez a benne rejlő erő tartotta fenn a nyelvet s magát a nemzetet is.

Legszebb joga a jó hazafinak, hogy önkéntesen tehet mindent országának előmenetelére. A jó magyar életkörét teljesen betölti ez a törekvés, s nem is nyugszik addig, míg nem tett valamit hazájáért. Az érte hozott áldozatból áldás fakad a jelenben, sőt érzeteti hatását a jövőben is, századokon át. Életünk tartalmát a közjóért való munkálkodás adja meg. A másért hozott áldozat fel-emelő érzése boldoggá tehet egy életet, míg az önérdékét tekintő embergyűlölővé válik. Hazánk iránti kötelességünket minden körülmények között teljesítenünk kell, még akkor is, ha félreértenek, vagy elhagynak bennünket. Magyar voltunk mindig szemünk előtt legyen, de ne feledjük el, hogy nemzetünkön keresztül az egyetemes emberiség tagjai is vagyunk s ennek megfelelően nemzeti érzésünket tisztult igazságokon építsük fel, s hazánk további fenntartására saját erőnkől törekedjünk, nem véve számításba idegen segítséget.

Nemzetiességünk kifejlődésének feltétele, kötelességeink hűsége teljesítése. Ennek viszont kútfeje az erkölcsi érzületből fakadó kötelességtudat (Széchenyinél: polgári erény), mely alapja a nemzet nagyságának. A tiszta erkölcs, a polgári erény hiánya lassan az ország pusztulását vonja maga után. A kötelességteljesítésre rá kell nevelni az embereket, tudatossá kell tenni lelkükben azt a gondolatot, hogy mindenki részesévé válhat az ország fejlesztésére törekvő közös tevékenységnek, saját, bármily szűkkörű hivatásának tökéletes betöltése által. Kötelességteljesítés által nyerhetjük el a köztiszteletet. Mindenre rangja, észbeli és vagyoni tehetségei szerint fokozottabb mértékben hárulnak a kötelességek, ami a kiváltságok szükségképi következménye, mert minél szerencsésebb életkörülmények között él valaki, annál tágabb tere nyílik a közjóért való munkálkodásra. A kötelességteljesítés érzésének állandósítására és erősítésére a leghathatósabb eszköz a siker. A siker a legjobb buzdító, a vele járó jó érzés legbiztosabb kiindulópontja egy újabb kezdeményezésnek. Az ember természete

téből következik, hogy fáradozásának eredményét látni kívánja, mert „a tanutlan erény csak kiválasztott lények sajátja”. Eszményekért való önzetlen törekvés ritka, aki lelkileg ily magasra tud emelkedni, annak folytonos önmegtagadásra van szüksége. Az önzetlenség erénye csak önnevelésnek lehet eredménye; forrása a végtelen mélységű szeretet. Sikertelenségek után is lankadatlan bizalom, a hiábavaló fáradozások elfelejtése legigazabb tanúi a hazáját szerető polgárnak. A siker titka, hogy a lehető igyekezzünk megvalósítani. Oly reális értékek megvalósítását tűzzük ki célul, melyek az emberiség hasznára válnak.

Ha fáradozásaink sikerét a jövőre is ki akarjuk terjeszteni, minden munkánkat az igazságszeretetnek kell vezetnie. Ez az emberiségnek egyedüli célravezető kalauza. Az igazságban benne rejlik a bátorság ereje, mely a tiszta szándék és erős akarat kísérfője, s amely lehetővé teszi a közvélemény hatalmával való szembeállást is. Az igazság mindenkire áldást hoz, s ha a jelenben nem is, a későbbi korokban éreztetni fogja jótékony hatását. A magyarnak hazájáért kötelessége őszintének, becsületesnek lenni; már természetével is ellenkezik a kétszínűség. Ha „az egyszerű, nyíltképű, bátortekintetű, férfias, valódi magyar nem oly igaz, mint az arany, nem oly hű, mint az anyai aggodalom, nem oly egyenes cselekedetű mint a napsugár, s nem oly nyíltszívű, mint a tavaszi hajnal, akkor a természet csúfja”. Minél jobban megvalósul egy államban az igazság, annál nagyobb a közboldogság.

Minden népnek megvan a maga éltető eleme, mely nélkül elpusztulna. A magyarság éltető eleme nemzetiessége és alkotmányos szabadsága. A szabadság az embernek Istentől nyert legszebb joga. Alapja a mások jogainak felismeréséből és tiszteletbentartásából származó erkölcsi belátás; tehát nem önkényesség, zsarnokság, hanem lelki függetlenség. A lelki függetlenség szabadságát mindenki csak önereje és tisztasága által szeresheti meg. Négy fő elve: tiszta lelkiismeret, élettudomány, egészség, vagyoni rend.

A tiszta lelkiismeret a kötelességét becsületesen teljesítő emberek sajátja. A kötelességek tartalmát benső meggyőződésünk és a keresztény vallás parancsolatai adják meg. Életünk az emberiségre nézve hasznos és nemes tettek láncolata legyen, ennek jutalma a tiszta lelkiismeret, legjobb vígasztalónk és erősítőnk.

Az élettudomány az életben adódó helyzetek helyes megoldásában áll. Már nem lehet oly kizárólagos birtokunk, mint a tiszta lelkiismeret. Szükségesek hozzá tapasztalatok, s éles ítélőerő, mely az adott helyzet lényegét felismerve, a tapasztalatot ügyesen alkalmazni tudja.

Harmadik elv: az egészség. Ez megköveteli a szervezet épségét, edzettségét, a test és lélek harmóniáját. Erős lélek befolyásolni tudja a gyenge szervezetet is. Mértékletesség a fő életszabály,

melynek betartása képessé teszi a gyengét is nagy feladatok betöltésére.

Végül: a vagyoni rend megkívánja, hogy anyagi helyzetünknek megfelelően rendezzük be életünket. Az olyan ember tehát, aki biztosítani tudja lelkiismereti tisztaságát, helyesen tudja megítélni életkörülményeit, s szükségleteit ehhez méri, s testi, lelki egészsége megvan, a lelki függetlenség legmagasabb fokán áll. Abszolút tökéletességre törekedve oly eszmény felé törekszünk, mely elérhetetlen. De relative, emberileg eljuthatunk a lelki függetlenség oly fokáig, mely boldogságunkat megadja. Az ily értelemben vett szabadság minden kultúrának és civilizációnak alapja, de önmagában nem elégséges. Szükséges hozzá a verseny, mások legyőzésének vágya. Ennek lehetősége, az ember értelmi képességeitől, fejlettségétől függ, aminthogy az emberi értelemben van forrása a szabadságnak is. Végso elemzésben tehát az értelmi műveltség feltétele a kultúrának és civilizációnak.

Mindezekből láthatjuk, hogy a végso cél felé haladásunk lehető útja: lelki nemesség, értelmi műveltség. Ezen tulajdonságaink kifejlesztése a nevelés feladata. A nevelésnek alapvető fontossága van személyiségünk kialakulásában. A gyermekkor első benyomásai döntően határozzák meg jellemünket, egész életstílusunkat.

A nevelés, ha célját el akarja érni, ne legyen egyoldalú, terjedjen ki a testre és lélekre egyaránt. A görög embereszmény lebeg Széchenyi előtt is: ép testben ép lélek. Az egyoldalú nevelés eredménye félelme; a test és lélek tökéletes harmóniája terem csak harmonikus életet. Mindamellott a lélek uralkodjék a test fölött, mert csak a lélek nemessége által nyerik el értéküket a testi tulajdonságok is. Értékelésünk alapja a nemesen fejlett lélek. Hogy a fejlődés lehetséges legyen, tanulnunk kell az egész életen át folytonosan. Az ész azonban nem az ismeretek mennyiségében és sokféleségében nyilvánul meg, hanem azok feldolgozásának módjában, elrendezésében. Csak rendszeres tanulással tehetünk szert alapos tudásra. A rendszeresség megkívánja, hogy az elme mindhárom tehetségét: képzeletet, emlékezetet és az ítéletet is egyenlő mértékben fejlesszük ki; óvakodnunk kell a túlterheléstől; munkakörünk egységes legyen, ne fogjunk bele sokfélebe, mert ezáltal a tehetség szétforgácsolódik. Az ismeretek forrása a természet, a tapasztalás, csak ez adja meg egyedül az ismeretek biztonságát.

A nevelés főcélja, hogy az önálló gondolkodásra képessé tegyen. Ezért ne legyen állandó felügyelet alatt a gyermek, mert az önállóságát megöli. Ő maga, segítség nélkül alkossa meg és valósítsa is meg elhatározásait. Az önálló gondolkodás a lelki fennsőbbiség bizonyítéka. Feltétele nagy műveltség párosulva a józan ésszel.

Az egész ember harmóniáját a test és lélek egyensúlya adja

meg. A lelki élet területei közül necsak az értelmet, hanem az érzelmet, akaratot is fejlesszük ki, ezáltal lesz maga a lélek harmónikus. Isten az embereket gondolkodásra s jó és hasznos tettek véghezvitelére teremtette. A gyermek erősen érzelmi életet él, e korban van legkisebb szerepe az értelemnek; de viszont a gyermekkor benyomásai a legerősebbek, döntő jellegűek. A gyermekkorban szerzett nemes érzelmek alapján alakul ki a személyiség. Az erkölcsi érzelem megadja a nevelés és egyúttal az élet célját, a harmónia azonban csak akkor jön létre, ha az értelmi belátás uralkodik a szíven. Az érzelmek túlzásokba vihetnek az ész korlátai nélkül. Az igazi jószívűség azonban abban leli értékét, hogy a baj megelőzésére törekszik, azaz előreható, s nem az utólagos segítségben találja fő-feladatát. Konkrétan kifejezve: ne kórházakat állítsunk fel, hanem iskolákat.

A nevelés a legszebb tevékenység. Teremtő munka, lélekalkítás, melynek legértékesebb jutalma embertársaink szeretete. Célja a jövő; azt szebbé, boldogabbá tenni. A tanítók hivatása túlnő egy emberi élet keretein, mert egy egész nép, s ezen keresztül az emberiség bekövetkezendő nagyságának alapjait rakják le a jelenkori nevelői munkájuk által az ifjú lelkekbe.

Az emberiség célja a tökéletesedés, ez a megállapítás volt kiinduló pontunk. Széchenyi szerint ezen cél megoldása a nevelésben rejlik. Még pedig, amint a gondolatmenetéből megállapítható. a következő módon: nevelés által szerzünk lelki műveltséget, mely feltétele az önismeretnek; önismeret alapján fejlődik ki az önkritikával párosult önbizalom, s ez a rugója minden kulturális tevékenységnek. Kulturális munkát végezni annyi, mint eszmények megvalósítására törekedni, vagyis tökéletesedni.

A tökéletesedés, mint végcél, nála világnézeti állásfoglalásának eredője. Világnézet és nevelés a legszorosabb kapcsolatban állnak egymással. Korok világnézete szerint alakult a nevelés céljáról való felfogás is. Széchenyinél is ugyanez tapasztalható, nála a nevelés és az élet célja egy: a tökéletesedés. A világnézet kialakulása értékelés alapján történik. Csakis az oly világnézeti álláspont lehet helyes, mely abszolút értékeken épül fel. A tökéletesedést, fejlődést abszolút értéknek tekinthetjük-e? Önmagában semmit nem mond, formális célkitűzés, mely mind pozitív, mind negatív irányban érvényesülhetne. Azonban Széchenyi a legnemesebb erkölcsi tartalommal tölti meg. Mert nála ez a tökéletesség igazságszereteten, tiszta lelkiismereten, önzetlenségen, erényen épül fel, azaz önérvényű erkölcsi elveken. Az ő célkitűzése ideális erkölcsi eszme s a nevelés célja csakis ilyen lehet.

S ezzel az idealizmussal a legnemesebb összhangban van bizonyosfokú józan realizmus. Észrevehetjük ezt a munkáiból lépten-nyomon előbukkanó s a gyakorlati életre vonatkozó tanácsaiból, ntasításaiból. Hogy ő a cél elérésére felhasználhatónak tartja

a haszonvágyat, a versenyt, a sikert, s hogy a lelki függetlenség fontos elemének tekinti az élettudományt s a vagyoni rendet, ez mind realizmusának, az élet alapos ismeretének bizonyítéka. S ezt az eszményi célkitűzés mellett nem tarthatjuk megalkuvásnak, mert csak azt a tényt igazolja, hogy az ő ideálmusa nem fellegekben járó, mely soha meg nem valósítható, hanem magában rejti az igazi életnek, a cselekvésnek friss energiáját. Ő maga mondja meg nekünk a legjobban: a siker titka a lehető megvalósítására való törekvés. Ami annyit jelent, hogy figyelembe kell vennünk a reális életben adódó lehetőségeket, az emberi természetből fakadó tényezőket, de ennek eredménye ne legyen értékelésünk s célkitűzésünk alászállása. Tapasztalataink inkább arra valók, hogy ügyes felhasználással még jobban megközelítsük a célt. Vagyis, amennyire emberi erőnkől telik, annyira törekedjünk a tökéletesedésre. Minden realizmus nélküli idealizmus megöli a tettet, mert vagy a színes álmok világában vész el, vagy pesszimizmussá válik.

Gondolatmenetében az ész jelentősége domborodik ki. Jelszava: „A tudományosan kiművelt emberfő mennyisége a nemzet igazi hatalma.“ Önbizalom, öntudat, önkritika, élettudomány, ésből származnak. Mikor azt mondja: a helyes önismeret mindig erényre vezet, mintha a görög bölcselő szavait hallanánk, aki azt tanította: az erény tudás. Felfogása határozottan intellektuális karakterű, de — s ez döntő fontosságú: az ő intellektualizmusának morális alapvetése van; azt kívánja, hogy a nemes érzelmektől irányított ész vezesse a cselekedeteket. Maga a helyes önismeret megkívánja a legmélyebb erkölcsiséget. Az ész szerepe a korlátozás, felvilágosítás, irányítás, az eszközök megválasztása, de a célt a szív érzelmei jelölik ki. Egy ország kultúrája, civilizációja csak polgárai erkölcsén és kiművelt értelmén épülhet fel.

Erkölcsei és értelmi alapokon emelkedő kultúra egy nemzet fennmaradásának és kifejlődésének legbiztosabb eszköze. Az a nemzetiesség, melyet Széchenyi hirdetett, a lelki nemesség legnagyobb fokát jelenti. Mai súlyos politikai helyzetünkben a nemzetnevelés eszméje mindenütt előtérbe nyomul. Kell-e keresnünk programot, eszméket, mikor Széchenyi tanításában a legigazabb elveken kidolgozott nemzetnevelési eszményt találunk? Mi a kultúrfölény is? Az ő, már 80 évvel ezelőtt felvetett egyik gondolatának hirdetése. Az ilyen nemzetnevelés az egyetemes emberiség kereteibe beillesztve is elnyeri szankcióját, mert jól tudjuk, hogy minden nép büszkesége, öntudata, ereje nagy erkölcsi tettek és zseniális alkotások nimbuszán fejlődik ki.

A sajátos nemzetnevelés gondolatán túl, általános pedagógiai elveket is találhatunk nála. De ezek kifejtésében is mindig érezhetjük a nemzetre való ráirányulást. Az egész nevelés a nemzetet szolgálja nála. A test és lélek mindenoldalú kifejlesztése, a rend-

szeres tanulás, önálló gondolkodásra való nevelés, egységes munkakör mind általánosan elfogadott nevelési követelmények, melyeknek értékét éppen Széchenyinél az adja meg, hogy nála ezek a gondolatok spontán intuitív úton fakadtak fel, s nem rendszeres pedagógiai tanulmányok alapján. Az önbizalom felkeltése által kezdeményezésre való nevelés, a munkaiskola gondolata modern probléma; a túlterhelés elkerülésére vonatkozó megjegyzései ma is mind aktuálisak. Meglátta a nevelés nagy jelentőségét, jövőalakító munkáját intuitív benső megérzéssel. S e mellett a termékeny gondolatok tömegét ontja, melyek mindegyikén rajta van a hatalmas ész félreismerhetetlen jele. Ne említsünk többet, csak pl. amit az egyesülésről, az idegenekkel való érintkezésről, a nyelvről mond; s még számtalan értékes eszme van, melyek lépten-nyomon felbukkannak munkáiban. Ez a végtelen gazdagság oka annak, hogy nem mondhatjuk rendszeres gondolkodónak. A Széchenyi-tanulmányozók ezt mind tapasztalták s megállapították. Éppen ezért a vele való foglalkozás nehéz, fárasztó, mert elszórt gondolatok szerves összefüggését kell kidolgozni; de a munkával járó lelki gazdagodás kárpótol minden nehézséget.

Budapest.

Erdélyi Olga.

A gyakorlóiskolai és tanítóképző-intézeti földrajztanítás kérdéseihez.

Számos probléma vetődik fel a gyakorlóiskolai és a tanítóképző-intézeti földrajztanítás összekapcsolása alkalmával. Ezen kérdések taglalásának külön-külön is van jelentősége. Annál nagyobb azonban a módszertani fontosságuk, ha egymásra való hatásukban nézzük ezeket.

A problémák rengetegéből jelen alkalommal csak kettőt vizsgálunk meg közelebbről. Mindkettő összefüggésben van az iskolának legújabb törekvéseivel, a *minél gyakorlatiasabb irányban való haladással*.

Az egyik kérdés a földrajzi helynevek, (topographiai adatok) geographiai terminus technikusok, földrajzstatisztikai adatok rögzítésének problémája. A másik kifejezetten elemi iskolai módszertani kérdés: a tanítónövendékeknek próbatanítását megelőző u. n. földrajz tanítási-részlet kísérletei, ill. próbálkozásai a gyakorlóiskolában.

I. *A geographiai helynevek, adatok mennyiségének kérdését* úgy az elemi iskolák, mint a tanítóképzők részére u. e. folyóirat 1932. febr. sz.-ban* már fölvettem. Földrajzpedagógusokból ala-

* A földrajz a tanítóképzői nevelés szolgálatában.

kíttott bizottságnak kellene megállapítania azt a minimumot és maximumot, amelyet a gyakorlóiskolai tanuló egyrészt, másrészt pedig a tanítónövendék — a többi tárgyak adatait is figyelembe véve — a földrajzi helynevekből és adatokból megtanulhat, ill. befogadhat. Ezeknek az adatoknak a megértetés után való rögzítése, hogy azok teljesen a tanulók lelki tulajdonává váljanak, a legfontosabb feladataink egyikét teszik a földrajzórák keretében. — Az általános műveltség szempontjából is, de méginkább a tanítói szakműveltséget tekintve, szükséges az, hogy a *földrajzi helynevek és adatok bizonyos minimuma állandóan készen legyen, sőt közvetlenül kéznél álljon a tanító részére.*

Hogyan érjük ezt el?

A földrajzóráknak a legelsejétől — a legutolsójáig földrajz-tanításaim mindenféle fajtájánál, (általános, leíró, emberföldrajz, természeti földrajz stb) következetesen kérdezek a rendes leckéből felelő tanulótól is, de meg külön u. n. kisebb felelések keretében legalább 2—3 növendéktől is, kinek-kinek a *saját* füzetébe, állandóan szótárszerűen *küirt* helyneveket, terminus technikusokat valamint számadatokat.

Már maga az a tény, hogy e füzetbe — nagy kedvvel — minden tanuló maga írja ki, válogatja össze az adatokat — (jelenleg még nincs megállapítva a maximális — és minimális adatszám) — rendkívül nevelőhatású! (Meglépő, hogy egyes növendékek mennyire ápolgatják, sőt díszítgetik is e füzetjüket.)

Még inkább nevelőerejűvé válik ez az egész művelet, ha a növendékek, a kissé gyengébb felelet után, az u. n. adatok közötti „*tájékozódás*”-sal megjavíthatják jegyüket.

A legfőbb dolog azonban az, hogy e kis füzetek következetes használata folytán földrajzi adataink egész tömege állandóan felújittatik s így a folytonos ismétléssel szinte vérükké válik.

Ebrentartjuk tanulóink lelkében az adatoknak legalább is azon minimumát, amelyre az általános műveltség, s méginkább a tanítói szakműveltség szempontjából föltétlenül szükségük van.

Igy újra odajutottunk, hogy bizony-bizony ezt a minimális adatmennyiséget már jó lenne egyszer megállapítanunk osztályonként külön-külön, s végül a képesítő-vizsgálatra is külön.

Nem úgy értem, hogy pontosan ki kell jelölni minden folyó-, és hegynevet, város, és egyéb település nevét, hanem legalább számbelileg kell rögzíteni a minimumot.

A terminus technikusoknál s a statisztikai adatoknál pedig főleg tanulóink választásának jusson több tér. A kiírásnál itt kissé szabadabban működhetne az öntevékenység.

Példákat sorolok itt fel az elmondottak támogatására. Így a legjobb elemiiskolai földrajz-tankönyveink átlapozásával megállapíthatjuk, hogy ezek nem vesznek föl túlságosan sok helynévadatot. A Kiss—Nagy-féle a leggondosabban válogatta ki a szük-

ségeseket. A *Horváth Károly*-féle is kitünő e tekintetben. Az *Asztalos Gyula*-féle is elég jó, de már több helynévvel.

A *Világrészeket* nézzük előbb, ill. annak országait. Így *Orosz-Ázsia* tanításánál megelégedhetünk a következő 10 helynévvel.

Folyónevek: Ob, Jenisnej, Léna.

Városnevek: Tomszk, Irkuck, Taskent, Baku.

Tájnevek: Szibéria, Turáni Alföld, Kaukázus vidéke.

Ugyanígy a *Kínai birodalom* tanításakor is megelégedhetünk 10—12 helynévvel a gyakorlóiskolában.

Előindia ismertetése sem kívánja több topographiai fogalom felsorakoztatását, mint kb. 10 helynévét.

Az egész *Afrika* tanításánál, úgy általában, mint részleteiben, — mindent egybevetve, — nincs szükségünk több helynévre, mint 30—32 topographiai adatra. Ez, erre a kevésbbé jelentős világ-részre nézve, untig elég.

Más az eset Amerikánál. Itt is főkép az *Egyesült Allamoknak* van nagy fontosságuk. Ugy, hogy az *Uniónál* egymagánál legalább 12—15 helynév ismertetése, ill. megtaníttatása szükséges. Etekintetben az említett elemi isk. tankönyveink kissé szűkmarkúak, vagy legalább is nagyon óvatosak.

Ausztráliánál megint csinján bánhatunk a helynevekkel. Elég belőlük 6—8 drb. is.

Európa államai szintén különböző fontosságúak reánk, magyarokra nézve, s így tanításunk részletezésében eszerint igazodunk; adataink számát ez szabja meg. Mindenesetre itt már nő a helynevek száma.

Fokozatosan közeledünk így hazánk határai felé. *Magyarországra* vonatkozó helynevek, illetve ezeknek tájanként való részletezése nagy megfontolást, finom részletekbe való elmélyedést kíván. Erről, s méginkább a honismereti tanítási anyaggal kapcsolatos adatok mennyiségéről még külön — más alkalommal — óhajtok szólni.

Most térjünk át a tanítóképzői pedagógia másik fontos kérdésére: a szakiskolai jelleggel összefüggő földrajzi próbatanításokra.

II. *A földrajztanítás methodikája* általában sem mondható egyszerű kérdésnek, hát még ha a tanítóképző-intézeti és a gyakorlóiskolai földrajznak egymással való kapcsolatában szemléljük a problémát. Így méginkább bonyolódik feladatunk.

A földrajz tanítási módszere főkép azért nem egyágú kérdés, mert e tantárgy úgy az elemi, mint az összes középfokú iskolákban, így a tanítóképzőkben is, a Földdel egyszer, mint egészszel, máskor pedig a földünk felszínének csak egy részletével, egyik tájegységével foglalkozik. Így tehát magának a tantárgynak ezen kétarcúsága külön-külön célkitűzést kíván egyszer az általános

földrajzi, — máskor a részletes, vagy megokolva leíró tájrajzi óráinknál. Nyilvánvaló, hogy a módszer is más a részletes, vagyis a tájegységet tárgyaló földrajzórán, mint az általános fizikai, vagy az általános emberföldrajzi tanítás alkalmával.

Ezt a nehézséget a német földrajz-methodikai irodalom már két évtizede, hogy hangoztatja. *Lampe*, a berlini Zentralinstitut für Erziehung und Unterricht tanára és vezetője, az 1922. évben tartott tanfolyamon részletesen is rámutatott e módszertani kérdéssorozatonban főnnálló nehéz helyzetre. Azonban az *egységesítés* munkáját hangoztatta. Több mint tíz év telt el azóta, hogy ez történt, s pár levélváltásunk mutatja, hogy a probléma engemet, — mint *Lampe* tanítványát, — azóta mindig foglalkoztatott. Bár nem egyforma erősséggel. Pár éve megjelent nagy methodikai munkája e kérdések sorozatát elemezni próbálja.*

Társa azonban — aki az *öntevékenység* elvének, az *alkotó tevékenység*nek a tanításban való minél teljesebb érvényesítője, — nem ért egészen egyet a mesterrel, a Zentralinstitut vezetőjével. Már t. i. abban, hogy a földrajztanítás módszere egységes lehetne, holott magának a tantárgynak kettős a célkitűzése és iránya. Külön módszere van az általános — és külön a részletes tájleíró földrajznak.

Ezt a kérdést most nem részletezem. Itt csak azokat a *közös részleteket* vegyük elő, *amelyek mindakétféle földrajzórán előkerülhetnek*; így helynevek, statisztikai adatok, térképolvasás, térképrajzolás, terminus technikusok megértetése és megtanítása, s így tovább ezek mind előfordulnak, úgy az általános, mint a részletes földrajztanítások keretében. Itt kapcsolódom bele *Molnár Oszkár* igazgató azon gondolatába, hogy a *próbatanításokat, amelyeket növendékeink tartanak, előzzék meg* a gyakorló iskolában való *részlet-tanításkísérletek*. Előbb elemi technikát gyakoroljanak a tanítónövendékek. Csak ezután következzenek a próbatanítások. Mert hiszen a sok részlet mind külön ügyességet, mind-mind más és más pszichologiai megfontoltságon alapuló tanítási eljárást kíván. Micsoda óriás nehézség elé állítjuk az egészen kezdő tanítónövendéket, mikor azt kívánjuk tőle, hogy a mintatanítás után mindjárt kész tanítást próbáljon lebonyolítani, ahelyett, hogy előbb egyik negyedórán pl. az ill. tájegységre vonatkozó helynevekkel külön, a statisztikai adatokkal külön foglalkozva, részlet-tanítást próbáltatnánk. Egy félórán pl. térképolvasást az illető tájról, másik alkalommal meg térképrajzolást. S még előbb talán egy negyed órán a *tájegység színes képeinek szemléltetését*, esetleg vetítését végezné el a növendék. Itt most a részletek sorrendjét nem állapítom meg, csak úgy vázlatosan felsorakoztatok egy-két példát.

* Dr. Kraft—Dr. Lampe: *Methodenlehre der Geographie* (VI. + 300 l.) Dentricke, Leipzig et Wien, 1929. Ára 18 M.

Igaz ugyan, hogy így még több időt kell fordítanunk a probatanításokra, s még inkább kívánatosá válik a nagyobb számú gyakorlóiskolai tanító, de egészen másképpen fest majd ez irányú munkásságunk. Mennyire megkönnyítenők nemcsak növendékeink haladását, de a magunk munkáját is!

III. *Az új el. népisk. utasítás földrajzi része.* A tantervhez készült új Utasítás éppen kapóra jelent meg, hogy a felette való gondolkodás beleilleszkedjék a sok más felmerülő probléma közé. A IV. o.-ban heti 2 órában *Magyarország földrajzát* írja elő. A tanítás mindig abból a tájból indul meg, ahol az ill. iskola fekszik. Természetes tájegységenként halad tovább. Minden egyes tájnál arra a tényezőre fektette a fősúlyt, amely a legjellemzőbb azon a vidéken, pl. az Alföldön a mezőgazdasági termeléssel, míg a Felvidéken a dombozati viszonyokkal kell részletesen foglalkozni. A nagyobb tájegységet, mint pl. a Dunántúl, több kisebb tájra bontja. A tájak ismertetése után összefoglalások következnek.

A IV. osztály teljes anyagát a következő négy főrészben adja.

1. Csonka-Magyarország földrajzilag egységes tájai.
2. Az elszakított részek földrajzilag egységes tájai.
3. Magyarország összefoglaló áttekintése.
4. Európának vázlatos áttekintése. (Főleg a környező államok.)

Az V. o.-ban Magyarországot, mint az európai tájak nagy medencerendszerét tekinti. Tehát itt az eljárás fordított menetű, mint a IV. o.-ban, t. i. ált.-ban ismertetjük előbb hazánk földjét, s azután részleteiben. 2. Európa országainak földrajzánál a *M. o.-gal* szorosabb gazdasági kapcsolatban levő államok részletesebben. A többiek csak a legfőbb vonásokban. 3. A földrészek és óceánok áttekintése.

A VI. o.-ban megint *Magyarország földrajza* a főanyag de kifejezetten *gazdasági szempontból*.

Azután Európa országai és az idegen világrészek ugyanilyen szempontból.

Vázlatos fizikai földrajz és csillagászati földrajz-részletek.

Az utasítás kb. 1½ ívnyi terjedelemben, — tehát az egész műnek huszonkettő részében foglalkozik a földrajzzal. (Ez talán kevés is!)

Elődjét, az 1905-ös Utasítást a mai modern irányzatnak megfelelően, messze túlszárnyalja számos jó irányelvvel. Methodikai elvei *nagy teret biztosítanak a tanulók öntevékenységének.* „Az eszméltetés elve” c. r.-ben nem említi a legfontosabbat, a földfel-szín legfőbb kérdését, miért olyan az a táj, amilyen?

A *koncentrációt* több tárggyal sürgeti, sőt még az énekekkel, költészettel is, az érdekesség elve alapján. Szól a tanítás segédeszközéről, elsősorban a térképről s annak használatáról.

Itt is a modern geographia szellemében az *okadatolás elve* jut előtérbe. A *miért* kérdésnek fölvetése — a térképről leolvasottak alkalmával is — állandóan szerepeljen tanításunkban!

Ez új utasítás realizálása által — a magyar föld megismertetése és megszerettetése, valamint a honpolgári tudatosság kifejlesztése terén nagyot haladhat a népiskola.

A földrajztanítási kérdéseken való tépelődések — és egyben a lehető próbálkozások mindinkább összekapcsolják a gyakorlóiskola és a tanítóképző-intézet közös munkáját. Így válhat a tanítóképző-intézet mindinkább a magyar népnevelés igazi orgánusává, az elemi oktatás nemzeti *szakiskolájává*.

Csurgó.

Dr. Tóth Ferenc.

A tanári emlékezet.

Amit elmondandó vagyok, lélektani vázlatnak szánom egy kevésbé tárgyalt, fontos és a nevelés, de különösen a növendék megítélése szempontjából döntő jelentőségű kérdéshez: mit tud a tanár a növendékről? Hogyan és miből ítéli meg? Minden adatot felhasznál-e az ítéletben? Lehet, hogy kissé vázlatos és egyéni leszek, de ez alkalommal inkább csak a figyelemnek a kérdésre való irányítása a célom.

Iskolai ünnep. Az énekkar éppen leszállóban a dobogóról. A közönség, tanári kar, tanulócsereg lelkesen tapsol. Az énekesek félkört formálva húzódnak félre, amíg újra sor kerül rájuk.

Ilyen alkalmakkor más ábrázata van növendékeinknek, mint az osztályban, különösen feleléskor. Szébbek, nyugodtabbak, egyénibbek. Az a bizonyos tömegszürkeség lehámlik róluk. Talán a mi szemünk is más ilyenkor. Ilyen alkalmakkor tanulságos seregszemlét tartani felettük. Hogy ugrik elő néhány a szürkeségből, a homályból. Hogy vesznek bele a szerények a tömegbe! Nagyon szeretem megfigyelni ilyenkor növendékeimet. Azt mondhatom, ilyenkor egészítem ki a róluk való véleményemet.

Igy nézegettem növendékeinket most is. Figyelgetésem során egyik IV-ed éves növendékhez jutottam.

Derék gyerek. Szépen fejlődik testben-lélekben. Egyike az osztály legkomolyabb növendékeinek. A gyakorló iskolában is megállja a helyét. Az én tantárgyaiban is szépen halad. Különösen a rajzolásban. Nem művészkedik, de igen értelmesen rajzol. Testileg is szépen fejlődött. Tipikusan magyar az alakja. Ugoros. Az arcszíne már nem. Az sötétebb árnyalatú. Kissé füstös, mint mondani szokás. Színében a mediterrán tipushoz húz.

Azért részletezem így, apróra gondolataimat, hogy olvasóim lássák, mennyire jól ismertem gondolati aktusom tárgyát. Megelégedettségem hangulatát a mellettem ülő kartársamnak is tudtára akartam adni. Odahajolok hozzá, ajakam suttogásra nyítom... Hirtelen fejbe kollint az a kellemetlen megállapítás, hogy nem jut

eszembe a növendék neve. A kellemetlenség csakhamar csodálkozásba oldódott fel. Így: Milyen érdekes! Szemlélet közben rá sem gondoltam a névre. Annyi mindent tudok róla, tisztán, világosan és a neve mégsem jut most az eszembe. Milyen érdekes! Hát csak ilyen lazán függenek a fogalmakon a szóképek, a szósimbólumok! Akárcsak a múzeumi tárgyakon a kezelést szolgáló cédulák!

Azon vettem észre magam, hogy zsebemből már elővettem a tanári noteszt, már forgatom is lapjait, hogy rákeressek a IV-edéves növendékek csoportjára, azok között is a keresett tanulóra. Igen, mert mikor néha ez a névelvesztés tüneténye incselkedik velem, úgy segítem ki kátyúbajutott memóriám, hogy hirtelen fellapozom noteszemet a szóban forgó osztályra, átfutom a névsort és a keresett név biztosan ugrik át noteszemből — a tudatomba.

— Nem, nem, most megnézem, hogyan tudom megcsipni a tudattalanba tévedt nevet. Kísérletezem; kezdjük hozzá.

Bevallom, ha valaki lelkembe látott volna, amint összeráncolt homlokkal, gondolkozó ábrázattal néztem a lejátszódó ünnepélyt, rámfoghatták volna énéreám is, mint a rossz diákra, hogy csak testileg vagyok jelen, lelkileg más helyen kalandozom. Kényelmes helyzetet vettem fel, még egyszer rátekintek a növendékre, majd felújítok tudatomban mindent, amit róla már előbb felsoroltam és... keresek, keresek, keresek! Olyanféle kényelmetlen érzésem van, mintha valaki az összes zsebeimet bevarrta volna, mégpedig úgy, hogy bennhagyta zsebeimben az összes használati tárgyaimat. Az órák, a bicskám, a ceruzám, a zsebkendőm, egyszóval minden apró és megszokott tárgyaimat. És... meg akarnám nézni az órák... nem tudom, keresem a ceruzám... megvan és még sincsen meg... és így tovább. Nagyon kellemetlen érzés. Leküzdöm s urrá lesz lelkemben az akarati aktus. Mintha szürke, kínosan üres fal előtt állanék... Búg az akaratom motorja... kínosan mered felém a tudattalan szürke fala... hirtelen meghasad a fal, s tudatomba lép ez a név: „Anna”. Megvizsgálom azonnal a tudat fényénél, forgatom, elmondom néhányszor... a szentencia ez: lehet, valószínűleg ez a keresztnéve.

Folytatom a kísérletezést. Most már igyekszem felhasználni a tudatossá lett keresztnévet úgy, hogy illesztgetek hozzá különféle családi nevet: Kovács, Szabó, Kiss, Nagy... nem mutatkozik siker. Ostromolja akaratom a tudattalanság falát... hirtelen ismét megnyílik, de most nem név ugrik elő szürkeségéből, hanem egy egész gondolatlánc. Ez: a keresett családi név ugyanaz, mint egy régi tanártársamé. Alig villant fel ez a gondolat, máris kristálytiszta áll előtttem egy régi kartársam alakja és egy csomó rávonatkozó visszaemlékezés. Mosolyogva jutnak eszembe kínrimeik, javíthatatlan fűzfa-poéta volt.

„A karcagi réztoronyba delet harangoznak

Azt gondolom én álmomban, nékem furulyáznak...”

A karcagi ref. gimn.-ban volt tanár, históriát tanított. Fiatal

éveiben a Ludovika Akadémiának volt tanára, honnan ízzó magyar érzésű és Habsburg-ellenes beszédei miatt tették ki. Egy leánya volt, aki, mint magántanuló, nálunk vizsgázott... és még egy egész csomó emlékkép lépett hirtelen tudatomba — de a keresett név nincsen sehol. Tovább kombinálgatom, rakosgatom az emlékeket. Magára a gyerekekre nem emlékszem tisztán, gyengén volt a vizsgára előkészítve. Kissé szeles lányka volt — hogy is hívták, vetem fel a kérdést, hátha ez segítségemre lehet keresésemben... Piroska, Ibolya... megvan! állapítom meg, a keresztnéve Viola. Ehhez is megkísérelem rakosgatni családi neveket... hiába, eredmény nincsen.

Nem csüggedek, keresek tovább. Most már a növendékem, néhai tanártársam és leánykája fogalmi tartalmaihoz kísérelem meg a keresést. Ott állok a szürke, kínzó fal előtt. Ismét mozdul a fai, valami versféle, rövid, hazafias, refrénes vers csendül fel halkán, bizonytalanul. Talán Petőfi, talán Gyulay verse... egyszerre széthúzódik a gyötrő kárpit, örömmel idézem:

„Csak nem fajult el még a SZÉKELY vér,

Minden csöppje drága gyöngyöt ér.“

A keresett családi név ez volt: „Székely“.

Megnéztem az órát ismét — tudniillik a kísérlet elején is megnéztem — és az, amit itt elmondtam, nem egészen három per alatt folyt le. Az alatt, amíg az énekkar tagjai levonultak a dobogóról, elhelyezkedtek két oldalt, egy asztalkát tettek a színpadra, szóval, míg a szín készen lett az új műsorszám részére.

Ime egy gyorsan lejátszódó lelki élmény, mellyel érdemes már csak azért is foglalkozni, mivel a névelvesztés a mi foglalkozásunkban gyakori jelenség. Mi lehet ennek az oka? Az talán, hogy mi foglalkozunk életünkön keresztül legtöbb névvel? Így, a *legtöbb* szót hangsúlyozva, oknak nem fogadhatjuk ezt el, mert hiszen a sarki füzeres, a jó klientúrájú ügyvéd, az elfoglalt tárgyalóbíró stb. mind igen sok személlyel és névvel foglalkoznak, úgy lehet többel mint mi, de a mi munkánk olyan, hogy folytonosan és állandóan a lényegét tartjuk szem előtt, gyakran a személy egészen háttérbe szorul. Mennyivel könnyebb az üzletembernek vevőköréből mindenkinek nevét számontartani, mint a tanárnak a növendékeiét. Ott sokkal kevesebb lelki munka szerepel. Hát még ha hozzáveszem azt a gyakori jelenséget, hogy évről-évre sok egynevű hasonló tanítványunk van. Pld. az idén 12 Szabó nevű növendék van az intézetünkben. Mármint milyen nehéz az egyező és rokonhangzású szószimbólumokat rögzíteni tulajdonosukhoz. Tizenkét Szabó, köztük két Sára, 3 Ilona, 2 Margit. Majd a Kovácsok, Kissek, Nagyok. Bizonyára ez is hozzá járul a mi névelvesztési lelki tüneményünkhöz, bár az is tagadhatatlan, hogy más foglalkozási ágakon működők között sem ritka. De az is bizonyos, hogy nekünk kell egy névhez a legtöbb tulajdonságra nézni.

A fogalom gondolati jegyei tehát elég gyakran elvállanak a

hozzájuk fűzött szószimbólumtól, szójegytől. Legtöbbször az utóbbi vész el a tudattalanba, bár van elég eset arra is, hogy a szó, mondjuk pld. egy személynek a neve élénken él emlékeztünkben, de reá nem emlékezzünk vissza.

Élményem annyira izgatott, hogy megismételtem. A kísérletet úgy végeztem, hogy képzeletben beléptem egyik tanterembe, a katedráról széttekinthettem lelki szemeimmel az osztályon. Természetesen magam előtt láttam az egész osztályt. Kerestem a nevüket. Hopp! Megálljunk, itt a bal padoszlop 3-ik padjában ül két leányka egymás mellett. Hogy is hívják őket? Nem jut hirtelen eszembe, tehát a kísérlet indulhat.

„Két közepes, talán a közepesnél is gyöngébb tanuló. Igen jó barátok. Az intézetünk Mikulás-estélyén ördögfiók-kosztümben ügyeskedtek. A kisebbik okosabb, sőt szellemesnek is mondható, de kevés szorgalmú...” és így tovább.

A nagyobbiknak nevét hamarosan megtaláltam, a kisebbik nevére csak ennyi jutott eszembe: valamilyen szláv neve van. Ilyesféle: Maruvcsák, de biztosan tudtam, hogy nem ez. Mindjárt utána ez a név: Dolowschiak, de erről is tudtam, hogy téves. Kopogtatom tovább a szürke, kínzó falat. Most meg ez a név kerül elő: Gajduszek. Rögtön tudtam erről is, hogy rossz, de róla az a gondolatom támadt, mi a lányka keresztnéve... Ilona... Mária? Már itt jegyzem meg, hogy a Gajduszek név és figyelmemnek a keresztnév kereséséhez való fordulása összefüggött, csak hogy az összefüggést nem vettem észre, kísérleteztem tovább. Majd új jelek a tudattalanság falán... szavak, szótöredékek: Ha... Ra... Hrabovszky, Rakovszky. Pillanatnyi felvillanás, mintha megtaláltam volna a nevet, de elmúlik; keresem: Hrabovszky... majd új villanás... Ez: keresztnéve Erzsébet és azonnal tudatossá vált az egész név: HRICSOVSZKY ERZSÉBET. Az egész kísérlet rövidebb lett volna, ha a tudattalanságból felmerült Gajduszek névnél megállok és keresem, milyen módon függhet ez össze a keresett névvel. Én azt hittem, hogy azért jutott eszembe, mert ez is szláv hangzású, pedig más volt a felmerülés oka, az t. i. hogy a keresztnév volt megbújva benne. Ha én ezt észrevettem volna akkor, úgy lehet rövidebb lett volna a keresgetés.

Ez a két kísérlet, amit most leírtam, teljesen hasonló a dr. Freud bécsi egyetemi tanár u. n. lelkikotrásához, melyet részint álommagyarázásai, részint hisztéria gyógyításai során alkalmaz. Az a különbség csupán, hogy a tudattalanba merült nevek és fogalmak keresésénél egy a kísérletező a médiummal. Ezek a kísérletek azt a gondolatot keltik az emberben, hogy a tudattalanok birodalma, hasonlóan az állandóan rendelkezésünkre álló ismereteink tárházához, valami csodás rendszer szerint rendben van tartva. Nem lomtár az, melyben össze-vissza hevernek az elfelejtett nevek, fogalmak... emlékképek, régen elviharzott érzelmek

és indulatok, mint használhatatlan, ráknézve értéktelen tárgyak, hanem igenis rendben vannak. Oh, ha szétnézhetnénk ebben a műzeumban, de sokat csodálkoznánk az ott heverő holmikon... mint ahogyan csodálkozunk is álmokképeink legtöbbszörének zagyvaságán.

Áloméletünk arzenálja a tudattalanba merült lelkitartalmaink közül telik meg. Mint Ady Endre gondolja: Lelküink ódon babonás vár, melyben a mult kísérteni jár a holdvilágos éjjelen. Igen, a költő számára kincstár a tudattalan lelkiéletünk, belőle meríti hangulatainak ragyogó kincseit.

Én azonban, bármennyire kecsgetető lenne is a költészet birodalmában szétnézni ebből a nézőpontból, visszatérek a mi kis tanári jegyzőkönyvünkhöz, mely a diákok réme és amelynek használásáról annyi szó esett. Azt mindannyian tudjuk, hogy növénydekeink előtt villogtatni, mint fegyelmező eszközt, nem szabad, de az is bizonyos, hogy tanári notesz nélkül, illetve jegyzetek készítése nélkül a legodaadóbb tanári munka, tárgy- és tanítványszeretet mellett is könnyen követhetünk el igazságtalanságot, mert az emberi emlékezet véges is, csalóka is.

Ez a tanulmány éppen a tanári emlékezet ilyen véges voltára akarja felhívni a figyelmet és önmagunknak ebből a célból való megfigyelésére. A tanítványok lelkének a megismeréséről sokat írtak, sokat kísérleteztek is. Ez a másik probléma is van olyan fontos és sajnós, ilyen irányú megfigyelésekről, kísérletekről a lélektani irodalomban alig olvashatunk.

Kecskemét.

Szunyoghy Farkas.

A közgazdaságtan tanítása.

A *Magyar Tanítóképző* szept.—okt. számában hosszabb cikk jelent meg Jankó Lászlótól „A közgazdaságtan a tanítóképzésben” címmel. Az író tisztán és világosan megfogalmazott írásából még az e téren kevésbé jártas is világos képet kap a közgazdaságtan tanításának fontosságáról a tanítóképző-intézetekben. Ugyan a közgazdaságtan tanításának jelentőségét napjainkban semmi sem jellemzi jobban, mint az az egyszerű tény, hogy a váll- és közoktatásiügyi miniszter úr f. évi szept. 17-én kelt 36466/1932—VI. ü. o. szám alatti rendelettel a közgazdaságtan heti 2 órában való tanítását rendelte el a tanító- és tanítónőképzőintézetek V. osztályában. A nyomasztó gazdasági körülmények és a különböző társadalmi, szociális áramlatok között, az elvekkel és társadalmi ismeretekkel tisztában nem levő egyén hamar útvesztőbe juthat. — Azért igyekszik a tanítóképzés a kikerülő fiatal tanítóságnak olyan erkölcsi bázist és világszemléletet adni, amely őt nem pusztán csak egyénileg tartja meg a reális igazságok meg-

találásának útján, hanem amelynek ismeretében minden szélsőséges befolyástól mentesen utat is tud mutatni annak az emberretegnek, amelynek hivatott vezetője. E cél eléréséhez helyesen kiválasztott eszközökkel igyekszünk eljutni. A józan közgazdasági felfogás kialakulásához legjobb eszköz a közgazdasági és szociális ismeretek tanulmányozása. — Mivel itt nagy nemzetnevelő és nemzedékekre kiható munkáról van szó, nem közömbös előttünk, hogy a Tanterv és Utasítás által megjelölt célt miként érjük el. A fentemlített cikk, a közgazdaságtan segédtudományaként említi a földrajzi, történelmi, jogi (alkotmánytani) ismereteket. Sőt tovább megy és mintegy a történelem függvényének mondja a közgazdaságtant. Aminek konklúziójaként állítja oda, hogy a közgazdaságtan tanítását a történelem-tanárra kellene bízni.

Abban az esetben, ha megfelelő szaktanár nincs az intézetben, természetesen a gondolat, hogy a közgazdaságtant a történelemtanár tanítsa. Ugyanilyen alapokon éppen úgy taníthatná a földrajz szaktanára is, akinek szintén számtalan kapcsolata van a közgazdasági ismeretekkel a modern földrajztanítás terén.

A közgazdaságtan nem csupán a történelmi fejlődésének az áttekintésén épül fel, hanem mint élő tudomány, a gazdálkodás jelenlegi formáit vizsgálja, amiben közelebb jut a kisebbkörű gazdaságtanhoz.

A Tanterv és Utasítás helyesen jelöli meg, amikor kifejti, hogy „a tanítóképzőintézeti gazdaságtan tanítását befejezi a közgazdaság alapismereteiben való tájékoztatás”. Mivel a gazdaságtan tanítása nem pusztán csak a gazdálkodási módok nyers elsa-játításából áll, hanem áttekintést nyújt a különböző gazdasági formákról, (amik őstermelésen alapszanak) azért nem átmenetnélküli és szakadékot jelentő az V. évf. közgazdaságtan tanítása. — Szerény nézetem szerint a gazdaságtan tanár kezében helyén van a közgazdaságtan tanítása ott, ahol erre képzett tanár van. Igaz, hogy ezen a téren még ma kívánalmak vannak, de öröndetes, hogy egyre több szakképzett egyén nyer alkalmazást a gazdaságtan tanítására. Már pedig azok, akik gazdasági akadémiát végeztek, vagy tanítói oklevéllel kerültek oda, azok két féléven át heti 4 órában hallgatják a közgazdasági ismereteket és két féléven át a közigazgatási és jogi ismereteket. Így tehát a gazdaságtan szaktanára ilyen irányú kiképzésben is részesül. Ha a kimondott szakirányú gazdasági akadémiák is szoros kapcsolatot találnak a közgazdaságtannal, azt hiszem, ezt szintén megtalálhatja a tanítóképzőintézetekben tanító szaktanár is, annál is inkább, mert előképzettsége révén közelebb juthat hozzá.

Budapest,

Gelsyné Oroszlányi Erzsébet.

E G Y E S Ü L E T I É L E T.

A novemberi taggyűlés. Egyesületünk Budapesten, az I. ker. áll. tanítóképző-intézetben, 1952. évi november hó 21-én taggyűlést tartott. Jelen voltak Jaloveczkyné Czinkovszky Kornélia, Szántó Lenke, Lux Gyula, Mesterházy Jenő, Polesinszky Béla, Székely Miklósné, Nagy Ferenc, Éber Rezső, Csada Imre dr., Jaloveczky Péter, Frigyes Béla, Slajchó Mihály, Cseh Arnold dr., Wojciechowskyné dr. Lajos Mária, Kiss József, Molnár Oszkár, Tabódy Ida, Grynaeus Ida, Riesz Janka, Medgyesi Zsófia, Nagy Anna, Fazekas Mária, Váradi József, Kirchmayer Győző, Mihalik József, Pócza József, Emmert P. Klotild, Szarvák J. Charitas, dr. Szemere Samu, Sztankó Béla, Frank Antal dr., Tscheik Ernő, Kádár Ilona és Prochaska Ferenc dr., utóbbi egyúttal jegyző.

Frank Antal dr. alelnök jelenti, hogy *Pároy Endre* elnök a mai taggyűlésen és a jövőheti választmányi ülésen való elnöklésre felkérte. Tekintettel azonban arra, hogy a mai értekezleten ő mint előadó szerepel, felkéri *Sztankó Bélát* az elnöklés tisztjének betöltésére.

Sztankó Béla szívélyesen üdvözlí a megjelenteket, kéri *Frank Antal dr.-t* előadásának megtartására.

Frank Antal dr. felolvassa *Bevezetés a pedagógiai ifjúságtanulmányba* című értekezését.

Sztankó Béla az elhangzott felolvasáshoz, — akár kérdés, akár megjegyzés alakjában — hozzászólásokat kér.

Tabódy Ida köszönetet mond a tanulmányért. Felolvasó megmutatta az utat, amelyet e legfontosabb kérdésekben mindannyiunknak követnünk kell.

Medgyesi Zsófia érdeklődik, hogy a sok kérdés feltevésére mikor adódik alkalom?

Frank Antal dr. elmondja hogy a tanév elején, beiratkozáskor. A kérdésre írt feleletet az első órára elhozzák. A kérdések kidolgozása többnyire otthon történik, bár van az osztályban elkészítendő munka is. Kezdetben hűződöznek ettől a munkától, de ha a tanár többször beszél erről a témáról, kedvet kapnak hozzá, belejönnek az írásba. Egyes problémáknál megmondja, hogy a feleleteket az egész tanári testület el fogja olvasni, másoknál, hogy azt kizárólag az ő számára írják.

Cseh Arnold dr. szerint a felolvasás okos és pedagógiailag felépített volt. Célja megérteni az ifjúságot és fejlődését helyes irányba terelni. Tanítóképző tanárnak nem lehet jobb és hálásabb területe, mint az, hogy az ifjúságot megismerje: tulajdonképpen minden tanárnak ezt kellene csinálni. Azonban jó lenne, ha ezt az eljárást minden intézetben művelnék. Több szem, többet lát. De ő az egésznek a fontosságát abban látja, hogy ebből tudományosabb lélektan fog majdan kinőni. Mert a ma tanított iskolai lélektan az élet számára nem ad semmit. Hogy növendékeink tudják, hogy mi az emlékezet, az nem sokat ér, bár igen jól tudja, hogy az alapfogalmakat is meg kell tanítani. Ezekkel a dolgozatokkal a tanulókat introspekcióra neveljük és így pszichológusokká tesszük őket, hisz ez a legfontosabb módszere a lélek megismerésének. És még egy fontos szempont. A mi iskolai lélektanunk a felnőtt, normális férfi lélektana, márpedig növendékeinknek, hogy a gyermek lelkebe bele tudják magukat élni, fejlődéslélektant kellene ismerniök. Ezért szükségesnek tartja, hogy a lélektan anyagát megváltoztassuk. Szerinte a következő részekre volna szükség: alapfogalmak, introspekció, ifjúkor lélektana, serdülő kor és az iskolás gyermek lélektana, csecsemők és felnőttek lélektana.

Frank Antal dr. osztja előttestzőlő véleményét, úgy érzi, hogy az általa alkalmazott módon könnyebben jutunk el a Csechtől említett célokhoz.

Kiss József közli, hogy folyóiratunk legközelebbi számában értékes és útmutató tanulmány fog megjelenni, mely teljesen ezen az állásponton áll, de egyúttal tovább is megy, mert annak az eljárásnak a módszerét is adja, mely szerint nem lélektant tanít, hanem pszichologizálást. Ha ezt összevetjük Frank célkitűzésével, akkor nagyon sok hasznunk lesz, főképpen azoknak, akik lélektant tanítanak.

Sztankó Béla befejezésül megjegyzi, hogy nagy öröme volt, mert újfent látja, hogy az egyesület a 40 évvel ezelőtti tárgyalt kérdéseket újból felvette. Annak idején azonban a tanítónövendék nevelésének vezérgondolata az internátusi nevelés volt. A tanítónövendék nevelése egybeesett az internátusi nevelés módjával. Azóta a gyermekpszichológia mérföldes léptekkel haladt előre és így nem maradhatott meg ebben a munkában az internátus szempontja. A tanítóképző nemcsak tanít, hanem nevel is, sőt ennél többet is tesz: nevelésre nevel. Azért annak, aki nevelést tanít, nem akármilyen, hanem tanítóképzői ifjúra kell gondolnia munkájának végzése során. Ez alapfeltétele nevelésünk sikerének, itt kell tehát tisztán látni. Midőn ezt ezúttal is hőn óhajtja, köszönetet mond az értekezletnek türelméért és a gyűlést berekeszti.

Prochaska Ferenc dr.

A november 28-iki elnökségi ülés jegyzőkönyve. *Jegyzőkönyv* a T. I. T. O. E. elnökségének Budapesten a VII. ker. áll. tanítónőképző-intézet igazgatói szobájában 1932. évi november 28-án tartott elnökségi üléséről. Jelen vannak Frank Antal dr. alelnök elnöklemelett Tabódy Ida, Kiss József, Mihalik József, Pócza József, Éber Rezső és Prochaska Ferenc elnökségi tagok, utóbbi egyúttal jegyző. Az értekezlet folyamán megjelenik Becker Vendel dr.

Elnöklő *Frank Antal* üdvözlí az elnökség megjelent tagjait. Úgy érezte, hogy az elnökséget értekezletre kell összehívnia, hogy miért, azt bővebben megokolnia feleslegesnek tartja. Jelenti, hogy röviddel ezelőtt levelet kapott Párvy Endrénétől. A levél értesít, hogy Párvy Endre a házalap pénztárából 2000 pengőt vett fel és ezt az összeget nem a házalap céljaira használta fel. Párvy Endrének vállalja az összeg megtérítését. Frank Antal levélben megkérte Párvyt, hogy bírja rá férjét az egyesület elnökségéről való lemondásra. Erre újabb levél érkezett, melyben Párvy Endrének értesíti Frank Antalt, hogy férje az elnökségről lemond. Az alapszabályok értelmében az elnök akadályoztatása esetén az egyesület ügyeit az egyik alelnök vezeti.

A jelentéseket Párvy Endrének az elnökségről való lemondásával együtt az elnökség tudomásul veszi s egyszersmind elhatározza, hogy az elnöki teendőknek a legközelebbi közgyűlésig való vezetésére Frank Antal alelnököt fogja ajánlani a választmánynak.

Elnöklő Frank Antal megköszöni az elnökség bizalmát, és jelenti, hogy egyik tagtársunktól — Lux Gyulától — levél érkezett, mely azt kívánja, hogy az ismert eseményekkel kapcsolatban az egyesület erkölcsi felháborodásának adjon kifejezést. Kiss József szerint erre nincs szükség, hiszen a megtörténteokről nemhogy az egyesület valamelyik tagjának, de még a legközelebbi hozzátartozóknak sem volt tudomásuk. Tabódy Ida szerint nem szükséges a levelet a választmány elé vinni, elég ha sajnálatunknak adunk kifejezést a történet felett. Frank Antal je-

lenti, hogy Lux Gyula az elnökségre bízza a levél elintézését. Többek hozzászólása után elnökség elhatározza, hogy Frank Antal bejelenti a választmánynak, hogy megdöbbenéssel veszünk tudomást arról, ami az elnöki szék megüresedéséhez vezetett, de az egyesület érdekében nem kívánatos, hogy erről beszéljünk.

Elnök jelenti, felszólítást kaptunk, hogy az egyesület jelöljön ki három tagot, akik közül a VKM. egyet delegál az Országos Közoktatási Tanács tagjává. A kérésnek több oldalról való megvilágítása után az elnökség úgy határoz, hogy a választmány bevonása nélkül Frank Antal, Kiss József és Mihalik József elnökségi tagokat fogja a VKM.-hez felterjeszteni. Több tárgy nem volt, az értekezletet elnök berekeszti. K. m. f. Frank Antal dr. s. k. elnök, Prochaska Ferenc dr. s. k. jegyző.

A november 28-iki választmányi ülés jegyzőkönyve. Jegyzőkönyv a T. I. T. O. E. választmányának Budapesten 1932. november hó 28-án tartott üléséről. Frank Antal dr. elnöklete mellett jelen vannak: Csekő Árpád, Laszczik Ernő, Sós Ernő dr., Bartal Alajos, Homor Imre, Marczéll Kornél, Lux Gyula, Becker Vendel dr., Grynæus Ida, Végh József, Keszler Károly, Frigyes Béla, Pócza József, Kiss József, Mihalik József, Harmos Sándor, Schön István, Váczy Ferenc, Jaloveczky Péter, Kerner M. Lúcia, Éber Rezső, Tabódy Ida, Balázs Béla, Barabás Tibor, Oszwald József, Roda Mária, Jaloveczkyné Czinkovszky Kornélia, dr. Woyciechovszkyné dr. Lajos Mária, Mesterházy Jenő, Sebestyén Erzsébet és Prochaska Ferenc dr., utóbbi egyúttal jegyző.

Frank Antal dr. üdvözlí a választmány egybegyűlt tagjait és az értekezletet megnyitja. Jelenti, hogy az elnöki szék megüresedett. Megdöbbenéssel veszünk tudomást arról, ami ehhez a lemondáshoz vezetett, de úgy érzi, hogy az egyesület érdekében van, ha erről nem beszélünk. Jelenti, hogy az elnökség az elnöki teendők ideiglenes ellátására Frank Antal dr. budapesti alelnök megbízását indítványozza a választmánynak. Választmány a jelentést tudomásul veszi és az elnökség indítványát határozatra emeli.

Mihalik József főtitkár a jelentését olvassa fel. Elnök megköszöni a főtitkár jelentését. *Végh József* igazgató felszólalásában érinti a rajztanárok egyesületének átiratát és a tanári munka megbecsülése céljából szükségesnek tartaná, hogy a tanári címet csak az használhatná, aki erre képesítve van. — Választmány főtitkár jelentését tudomásul veszi, a Polgáriiskolai Tanáregyesület abban foglalt indítványához is hozzájárul.

Pócza József pénztáros jelentést tesz az egyesület vagyoni helyzetéről. Bár fizetési nehézségeink nem lesznek, mert az államsegély kiutalása folyamatban van, mégis szükségesnek találja, hogy az elnökség a hátralékos tagdíjak befizetésére felszólítással forduljon a tagokhoz, annál is inkább, mert a bevételek alakulása alatta marad az egy évvel ezelőtti helyzetnek. Jelenti továbbá, hogy a Házalap vagyonának álladéka november 15-én az 52 ezer pengőt meghaladta.

Éber Rezső jelenti, hogy az egyesület és a házalap pénzárait november 8-án megvizsgálta, sorbavette az egyes tételeket és okmányokat, számbavette a takarékbetéteket és megszámlálta a készpénzt. Megállapította, hogy a pénzkézelés az alapszabályok értelmében a legtekintélyesebb rendben történik, kifogása nincs, ami a pénztáros kifogástalan és buzgó működésének eredménye.

Frank Antal dr. jelenti, hogy Párvy Endre a házalap pénztárából 2000 pengőt, mint házvételi opció-előleget veti fel. Erre vonatkozólag Párvy Endréné levélben értesítést küldött, hogy férje ezt az összeget nem a házvételi opció céljaira fordította, azért az összeget magára vállalja és azt a legrovidebb időn belül kifizeti. Hozzászólásokat kér.

Váczy Ferenc a pénztáros és az ellenőr jelentéseit tudomásul veszi. Öszintén megvallja, hogy az aggodalom, amellyel feljött, nem volt alap nélküli. A levelet mély részvétellel hallgatta, azonban azt kell kérdeznie, hogy miféle intézkedések történtek az összeg biztosítására?

Frank Antal dr. többet nem mondhat. Az elnökség azért hozta az ügyet a választmány elé, hogy utasítást kapjon a további eljárásra.

Lux Gyula kérdésére, hogyan történt a kiutalás, *Pócza József* jelenti, hogy Párvy Endre tárgyalt egy ház megvétele tárgyában és a kedvező eseményt csak biztosíték ellenében tudta volna realizálni. Minthogy az alapszabályok értelmében a házalap összes kiadásait az elnök utalja ki, az összeget nyugta ellenében neki kifizette.

Laszczik Ernő szerint a visszafizetésre határnapot kell kérnünk.

Kiss József úgy tudja, hogy Párvy Endre ellen eddig csak az állami pénzek ügyében történt feljelentés. Ha mi a 2000 pengőről is feljelentést teszünk, egyrészt nehéz helyzetbe hozzuk a családot, másrészt ez esetben a család az összeget már nem fogja kifizetni, míg jelenleg a családnak eltökélt szándéka az összeg kifizetése.

Váczy Ferenc nem járul hozzá ehhez a formához, mert felelősséget vállaltunk. Nem volna-e lehetséges, hogy jogi formában, közjegyző előtt biztosítsuk az összeget? Érdeklődésére Pócza József felolvassa az alapszabályoknak a kiutalásokra vonatkozó részét.

Kiss József jogosnak tartja Váczy javaslatát. Biztosítsuk az összeget egy Párvy Endréné által közjegyző előtt tett ígérettel, sőt kérjük, hogy az összegért a család valamelyik tagja vállalja a kezességet.

Végh József szerint, bár a belügyminiszter által évenként tartott ellenőrzés tárgyában nincs baj, mégis sürgősen el kell intézni az ügyet.

Mesterházy Jenő szerint rá kell venni a családot ennek az összegnek előteremtésére, még pedig minél előbb.

Lux Gyula helyesnek tartaná, ha az Egyesület eljárna ebben az ügyben és csak akkor forduljon közjegyzőhöz, ha nehézségek merülnének fel.

Keszler Károly szerint ez súlyos büntetőjogi kérdés, határozatot hozni nehéz. Kérdés, hogy az ügyszség nem hozza-e junktimba a kétféle pénzt és így esetleg elkövethetjük azt a hibát, hogy az állam érdekei ellen cselekszünk. Ezért hozzájárul Kiss indítványához, de feltétlenül kérjünk jogi tanácsot, mégha ügyvédi honoráriumot is kellene fizetni.

Mesterházy Jenő szerint az ügyvédi tanács kérdését barátilag is el lehet intézni. Jogilag nézve, ha most megkapjuk a pénzt, minden rendben van, minél inkább kell sietnünk és a családnak is ez az érdeke.

Lux Gyula szerint ügyészhez fordulni azért is meggondolandó, mert látható Párvy Endre ezt a 2000 pengőt is bevallotta.

Végh József szerint az ügy egyszerű, menjünk el a családhoz, ha az összeget meg tudja fizetni, el van intézve, ha nem, úgy biztosítsuk követelésünket, ehhez jogunk van.

Kiss József úgy érzi, hogy Párvy Endre erről az összegről az ügyész-

ségen nem tett vallomást, sőt azt hiszi, Párvy egyenesen bízott abban, hogy az Egyesület nem fogja őt feljelenteni. Fogadjuk el azt, hogy a család térítse meg ezt az összeget, ő háromhónapos, garancia melletti határidőbe is bele tudna menni.

Balázs Béla fontosnak tartja az ügyvéd megkérdezését, továbbá két határidő megállapítását, rövid határidőn belül közjegyző előtt teendő kötelezettségre és egy másodikat a fizetésre, amelynek azonban a főtárgyalás előtt kell megtörténnie.

Prochaska Ferenc dr. szerint ennek az ügynek a tárgyalásába töblszívet kellene belevinni.

Éber Rezső szerint feltétlenül azonnal az ügyvédhez kell menni, mert esetleges tévedésből mindenkinek kára lehet.

Marczelly Kornél szerint a pénzküitalásba ezután a választmányt is bele kellene vonni.

Éber Rezső úgy tartja elintézhetőnek ezt a kérdést, hogy addig is, amíg az alapszabályokat meg nem változtatjuk, az ideiglenes elnök ne utalhasson többet egy bizonyos összegnél.

Frank Antal dr. hozzájárul ehhez az indítványhoz.

Váczy Ferenc határozatot kér. Szerinte a határidő nem lehet több egy hétnél.

Becker Vendel dr. szerint a család adjon váltót. Ha pedig ez nem sikerülne, a választmány újból összeül, további határozathozatalra. — A választmány *Frank Antal* dr., *Kiss József* és *Pócza József* elnökségi tagokat küldi ki a kérdésnek az elhangzott felszólalások értelmében a családdal való elintézésére.

A pénztáros jelentése kapcsán egyúttal elhatározta a választmány, hogy a hátralékos tagtársakat, úgy mint az elmúlt években, fizetésre fogja felszólítani.

Elnök felhívására *Jaloveczky Péter* jelenti, hogy állandóan keresi a céljainknak megfelelő házat. Eddig 22 épületet nézett meg, látott olcsó és jó házakat is 50 és 100 ezer pengő árak mellett. A vétel végleges perfektuálása érdekében kisebb bizottságot kér, hogy az aktust mozgékonyabbá lehessen tenni. Amint ez a bizottság megtalálja a legelőnyösebbnek látszó objektumot, a választmányt rögtön össze kell hívni. Sokak hozzászólása után a választmány elhatározta, hogy *Jaloveczky Péter*, *Lux Gyula* és *Pócza Józsefből* álló kisebb bizottságot küld ki és utasítja az elnököket, hogy szükség esetén a választmányt azonnal hívja egybe.

Több tárgy nincs, elnök az értekezletet berekeszti. *Frank Antal* dr., s. k. elnök, *Prochaska Ferenc* dr. s. k. jegyző.

Főtitkári jelentés az 1932. november hó 28-i választmányi ülésen.

Május hó 11-én megtartott közgyűlésünk óta egyesületünk életében a következő fontosabb momentumok fordultak elő.

1. Az áprilisi választmányi gyűlés határozatából kifolyólag memorandum alakjában felemeltük szavunkat az illetménycsökkentéssel szemben.

2. A közgyűlés óta 6 új tagot vettünk fel.

3. A közgyűlés óta 4 taggyűlésünk volt. Az elsőt *Medgyesi Marida* és *Mesterházy Jenő* tartott előadást, a másodikon a tanítóképző-intézeti tanárképzés ügyét tárgyaltuk. Az ezévi első taggyűlésünkön *Kiss József*, a másodikikon *dr. Frank Antal* tartottak előadásokat.

4. Június 10-i választmányi ülésünk a Tanárok Házára vonatkozólag úgy döntött, hogy a meglevő készpénzt házvételbe fektetjük.

5. A Polgáriiskolai Tanárok Országos Egyesületének Csengery diákotthonával sikerült megegyeznünk, hogy az otthonban a tanítóképző-intézeti tanárok gyermekei kedvezményesen helyeztessenek el.

6. Memorandumot terjesztettünk fel a VKM-hez a gimnáziumi tanárok tanítóképző-intézeti tanárokká átminősítési vizsgálatainak megszüntetése tárgyában, (június 15-én).

7. Memorandumot terjesztettünk fel a VKM-hez a tanítóképző-intézeti tanárképzés rendezése ügyében, (július 8-án).

8. Résztvettünk a testvéregyesületek közgyűlésein. Így a Magyarországi Tanítóegyesületek Országos Szövetségének közgyűlésén, az Országos Középiskolai Tanárság Egyesületének debreceni közgyűlésén; a Polgáriiskolai Tanárok Országos Egyesületének közgyűlésén Mihalik József felszólalt és nevünkben üdvözölte dr. Kovács János pedagógiumi tanárt, egyesületünk volt elnökét, akinek 50 éves tanári és közéleti működése alkalmából arcképét leplezték le. Ugyancsak Mihalik József képviselte egyesületünket az Állami Tanítók Országos Egyesületének közgyűlésén is.

9. Dr. Hóman Bálint közoktatásügyi miniszter urat üdvözlöttük ki-nevezése alkalmából, aki ezt megköszönte.

10. Egyesületi közlönyünk megjelenésének biztosítására állami támogatást kaptunk az 1932/33. évre is. (1800 P-t.)

11. Taggyűlésünk óhajára június 25-én hat pedagógiát tanító tanár értekezletet tartott és annak határozata értelmében a főtítkár 319 drb. nyomtatott körlevelet küldött szét, mellyel egyes tételek kidolgozására hívta fel a tanítóképző-intézeti tanárság figyelmét. Ezt a kérelmet szeptemberben megismételte.

12. Egyes tanítóképzők könyvekkel való megsegítése végett főtítkár mozgalmat indított, melynek eredményeképpen eddig 9 tanár juttatott el hozzá könyveket. Az ügy bizalmas volta miatt csak az elnökségnek fog beszámolni. Az adakozóknak, Balázs Béla főigazgató, Kiss József, Frank Antal, Jaloveczky Péter és Móczár Miklós igazgatók, Barcsai József, Barcsai Károly, Ferenczi István, Fekete János, Mihalik József tanároknak ezúton mond köszönetet, valamint hálás köszönetét fejezi ki dr. Szemere Samu igazgatónak is, akinek fáradozására a Magyar Tudományos Akadémia tetemes könyvajándékot helyezett kilátásba.

13. Az egyesület elismerését fejezte ki a Kereskedelmi és Iparkamarának azon határozatáért, hogy ezentúl a bizonyítványok minősítéseit az állások elnyerésénél tekintetbe kell venni.

14. Halálozás folytán megüresedett választmányi helyre főtítkár behívta *Drozdy Gyula* póttagot.

15. A Rajztanárok Országos Egyesületének a tanári munka kedvezőbb értékelésére, jobb javadalmazására és egyes címkérdésekre vonatkozó átiratát ismertette a főtítkár a választmányi ülésen. (Lásd jkv.)

16. Ismerteti a Polgári Iskolai Tanárok Országos Egyesületének a 40174/1932. sz. miniszteri rendelettel kapcsolatban átiratát, melyben felhív bennünket, hogy a sérelmes rendelet visszavonását kérelmezzük, azaz a tanárság felettes hatósága engedélyének kikérése nélkül irhasson politikai lapokba cikkeket.

17. Jelenti, hogy a tanítóképző-intézeti tantárgyak módszerének kidolgozására és előadására eddig 7 tanár jelentkezett. Az előadások az 1933-ik év első taggyűlésein kezdődnek meg.

18. Javasolja, hogy Ádám Zsigmond tanár (Miskolc, izr. tanítónőképző) tagjaink sorába felvétessék.

Mihalik József.

Pénztáros jelentése az 1932. november 28-án tartott választmányi ülésen. A májusi közgyűlésen előadott utolsó beszámolóom óta az Egyesület vagyonában beállott változások számadatai a következők.

Az új egyesületi évet 1844 pengő 76 fillérrel kezdtük meg és most a november 15-iki állapot szerint 980 pengő 80 fillér az egyesület vagyona. A kezdő és a végösszeg közti különbségből következik, hogy a bevételek nem tartottak lépést a kiadásokkal. A májustól novemberig terjedő időben kiadtunk 1368 pengő 78 fillért, ezzel szemben azonban csak 504 pengő 82 fillér bevétel áll. Kiadásaink tekintélyes része a folyóirat költségeinek fedezésére szolgált. E célra kifizettünk 1245 pengő 99 fillért. Közgyűlési és egyéb nyomtatványokra, meghívókra, levelezésekre, 110 pengő 29 fillért fordítottunk. Egyéb apróbb kiadások címen 22 pengő 50 fillér szerepel az összegben. A kiadások alakulása általában normálisnak mondható és megfelel az évi előirányzatnak.

Nem mondható azonban ugyanez a bevételekre is. A bevételhez 504 pengő 82 f-ből 456 pengő 80 fillér a tagdíj, 52 pengő előfizetési díj és 16 pengő 2 fillér időközi kamat. Májustól novemberig tehát csak mintegy 57 tagtól és 4 előfizetőtől érkezett tagdíj, illetőleg előfizetési díj. A múlt év ugyanezen szakában majdnem kétszer ennyire rugott az e címen befolyt összeg. Ugy látszik, hogy az illetmények csökkentése a mi bevételeinket is érinti. Ugyanis az 1932. évre tagdíját ezideig összesen csak 107 tag és előfizető küldte be, a mintegy 350 tag és előfizető közül. Nincs tehát rendezve 240 folyó évi, továbbá mintegy 150 előző évi tagilletmény és előfizetés. Ezzel kapcsolatban indítványozom, hogy a polgári év végén az elnökség szólítsa fel a hátralékosokat esedékes tagdíjaik befizetésére. A hátralékok kimutatását evégből december végén összeállítom és az elnökség rendelkezésére bocsátom.

Az elmondottakból következik, hogy az egyesület vagyoni helyzete nem mondható kedvezőnek, fizetési nehézségeink azonban remélhetőleg még sem lesznek, mert a folyóirat további megjelenését biztosítja a kiutalt államsegély.

A Tanárok Háza alapjáról pedig jelentem, hogy ezideig a folyó évi díjak címen 11 intézettől 3292 pengő 40 fillért vételeztem be. Várható még vagy 7—8 intézet befizetése. Az alap vagyona november hó 15-i zárlatban 52.000 P-t meghaladja.

Kérem a jelentés tudomásul vételét és a kapcsolatos indítvány elfogadását. — *Pócza József* s. k., pénztáros.

Ellenőri jelentés a Tanítóképző Tanárok Orsz. Egy. és a Tanítóképző Tanárok Háza pénztárában 1932. évi november hó 8-án tartott rovancsolásról.

Megvizsgálván a két pénztárt, sorba vettem a pénztári naplók valamennyi tételét a legutóbbi vizsgálattól a mai napig, minden tétel megfelelő okmányát megnéztem, az összegezéseket megcsináltam, a takarékbetétkönyveket számbavettem, a készpénzt megszámláltam.

A jelenlegi vagyoni állapot a következő.

I. A T. I. T. O. E. pénztárában

1. Bevétel	2349.58	
2. Kiadás		1368.78
3. Egyenleg, mint vagyon		980.80
Összesen: P 2349.58		2349.58

A vagyonból

1. Postatakarékban	548.66
2. A főtitkárnál, mint költségelőleg	40.—
3. Készpénz a pénztárosnál	592.14

Összesen: P. 980.80

II. A T. T. Háza pénztárában

1. Bevétel	51,102.99
2. Kiadás	—76
3. Egyenleg, mint vagyon	51,102.23

Összesen: P. 51,102.99 51,102.99

A vagyonból

1. A Pesti Hazai Pénztárnál Krisztinatéri fiókjának betétkönyvén	40.000.—
2. U. a. Berlinitéri fiókja betétkönyvén	9.088.48
3. Elnöknél, mint opció-előleg	2.000.—
4. Készpénz a pénztárosnál	15.75

Összesen: P. 51,102.23

A pénztárvizsgálat alkalmával meggyőződtem, hogy mint minden más alkalommal, úgy jelenleg is a pénzkezelés és a könyvelés a legtükrözősebb rendben történik és a legaprólékosabb vizsgálat mellett sem lehet semmiféle kifogást emelni. Mindez a pénztáros odaadó, buzgó, hűséges működését bizonyítja. *Éber Rezső* s. k. ellenőr.

Választmányi ülés. A Tanítóképző Intézeti Tanárok Országos Egyesülete 1952. december hó 20-án, kedden d. u. 5 órakor, Budapesten, a II. ker. Csalogány utca 45. alatti tanítónőképző-intézetben választmányi ülést tartott, a következő tárgysorozattal: 1. A nov. 28-i választmányi ülés határozatainak végrehajtása. 2. A házvétel ügyében döntés. 3. Éber Rezső javaslata a tanítóképző-intézeti tanulóversenyekről. 4. Kiss József javaslata a tanítóképző-intézeti növendékek névmagyarosításáról. A 2. pontra vonatkozólag a kiszemelt ház megvételének lebonyolítására ötös bizottság küldetett ki, melyben alelnök, főtitkár, pénztáros, házalapvezető és Lux Gyula tanár foglalnak helyet. A tárgysorozat 3. és 4. pontjának tárgyalása, az idő előrehaladottsága miatt elmaradt.

IRODALOM.

Sarudy Ottó és N. Bartha Károly dr.: *Magyar nyelvi kézikönyv a tanító- és tanítónőképző-intézetek IV. osztálya számára.* Athenaeum Rt. Budapest, 1952. Ára 1.50 P. (A vallás- és közoktatásügyi minisztérium 11881/1952. sz. a. engedélyezte.)

A tanítóképző-intézetek IV. osztályában folyó magyar nyelvi oktatás számára házagpótló tankönyv jelent meg ennek a tanítási évnél első napjaiban. Ez a tankönyv *Sarudy Ottó* kir. főigazgató posthumus műve, amely a tanítóképzői pedagógia elvszerűségével végzett tankönyvírói tevékenység záróköteté. A magyar tanítóképző-intézeti tan-

könyvirodalom alapvetője, irányadóan klasszikus művelője, Sarudy Ottó, már nem érthette meg befejező kötetének megjelenését. A tanítóképző-intézetek IV. osztálya számára készült magyar nyelvi kötetének anyaga kéziratban maradt fenn és ezt a kéziratot N. Bartha Károly dr., debreceni ref. tanítóképző-intézeti tanár, a magyar népnyelv jeles kutatója és ismerője egészítette ki és rendezte sajtó alá. Így bármennyire is konzseniálisnak kell hinnünk a tankönyvet befejező és megjelentető Bartha Károly dr-t Sarudy Ottó tankönyvírói felfogásával, a könyv már nem tisztán Sarudy Ottó szellemének alkotása. Mindamellett elválaszthatatlan a nagy tankönyvíró eddig megjelent köteteitől és aki fel tudja ismerni a most megjelent magyar nyelvi kézikönyvben, hogy mely részekből árad tisztán a Sarudy-köteteket átlengő pedagógus-lelkiség, azt kell látnia, hogy ez a kötet nagyrésztében mégis az ő alkotása, szellemi hagyatéka, amely mellett meghatottan és mély kegyeletérzéssel áll meg a tanítóképző-intézeti tanárság.

*

Sarudy Ottó magyar nyelvi könyveinek egy-egy kötete mind magasabb lépcsőfok a tanítóképző-pedagógia szellemében alkotott magyar tankönyvirodalom tökéletesedése útján. A sajátos tanítóképző-pedagógia problematikájában nem juttatnak eléggé fontos szerepet az anyaggyűjtésnek, nem látják világosan a kiválasztott ismeretanyag meghatározó voltát, a szakiskolai jelleg markáns körvonalazásában és főként a metodikában keresik a szakszerűségi jegyeket. A módszer pedig az anyag strukturájában élő látens erő, amely a tanári rátermettség mértékéhez képest elevenedik az átadás művészetévé a középiskolában épűgy, mint a szakiskolákban. *A tanítóképző nem lesz szakiskolává az anyag revíziója nélkül*, anélkül az új anyaggyűjtés nélkül, amely minden ízében a tanító iskolai és iskolánkülvüli tevékenységének szükségleteit tartva szem előtt, a nyújtott ismeretanyagot éppűgy, mint a személyiség kialakítására szolgáló nevelő hatásokat a néptanítói személyiség cél gondolata felé irányítja. A ma kiszemelt tanítóképző-intézeti tárgyanyag még mindig annak az időnek sokszor nehézkes maradványa, amikor a tanítóképző tantervi anyagát a középiskolai anyagegységek szerint csoportosították. Az anyag tanító-nevelő jellege pedig a tankönyvi anyag kiválasztásban jut kívülálló emberek szeme előtt is első pillanatban jól szemlélhetően kifejezésre. A tantervi adottságok mellett is *Sarudy Ottó volt az első*, aki tankönyveiben, ha az anyag kiszemelésében kevésbbé is, az anyag módszeres felosztásában, tanítói vonatkozásainak hozzáfűzésében *további kiépítésre alkalmasan* mutatott lehetőséget a tanítóképzői szakiskolai jelleg kifejezésre juttatására. Ez az egyik alapvető érdeme a nagy tanítóképző pedagógusnak a tankönyvirodalom terén. — Van azonban egy másik jelentős szempont is, amelynek kisugárzódása a Sarudy-könyvek tanítóképző-pedagógiatörténeti jelentőségét érezteti. — Ez a vonás *tanítkönyveinek ifjúságszerűsége*. Az utóbbi időkben mindjobban eltávolodott — éppen a legjobb gyakorlati pedagógusok munkájában tapasztalhatóan — a tanítás a tankönyvi anyagtól. Meg kellett rendeletben tiltani a jegyzetkészítést, annyira elharapódzott, mert a tanár újabb, üdébb, igazabb, tanítóképzői célokat jobban szolgáló anyaggyűjtést végzett, mint a tankönyv, amely mereven állott régi kategóriák jármában és nehézkességével, szárazságával, élet nélküli rendszerhűvelyzésével ellensége, nyomasztó terhe volt az

ifjúságnak. Még ma is kísértének tankönyveinkben a par excellence tankönyvi mondat szerkezetek, definíciós és divíziós mondatműmiák, amelyek *nem segítői, inspirálói, hanem gátlásai az ifjúságnak.*

Sarudy Ottó könyveiben már megcsillant az anyag feldolgozásának világosságában, tagoltságában és főként magyaros tisztaságában és ízében az ifjúság lelki világának ismeretén alapuló, ifjúságszerű *tankönyvirodalmi retorika és stilusművészet.* Sarudy Ottó utolsó tankönyvének megjelenésekor gondoljunk ezekre az alapvetően jelentős kvalitásokra a tanítóképzés megújulásának vágyával áttelitett tanítóképző tanárok hálájával és kegyeletével.

*

A Sarudy—Bartha nyelvkönyvet várva-várták a tanítóképző-intézet magyar nyelvi tanárai, akiknek mérhetetlen nehézségeket okozott a tantervben kitűzött általános nyelvtudományi és magyar nyelvtudományi anyagnak, a régi nyelvre, gyermeknyelvre, a beszédhibákra vonatkozó anyaggyűjtésnek a megrögzítése megfelelő tankönyv hiányában. Kopogtatott, sokszorosított jegyzetekből készültek a tanítónövendékek a negyedik osztály nyelvi anyagának lingvisztikai részéből, aminek a tanítóképzés egysége vallotta kárát. Az új nyelvi kézikönyv nagyrészt elhárítja az éveken át nyomasztóan jelentkező nehézségeket, bár még így is van egy tantervi rész, a népiskolai módszernek a szaktanár különleges szempontjai alapján való feldolgozása, amelynek anyaga most is könyv nélkül maradt. Ennek az egyesületünkben elhangzó előadás szerint is mintegy hét-nyolc órai anyagnak feldolgozásához továbbra is jegyzetre lesz szükség, vagy meg kell elégednünk a tanítással, tankönyvi rögzítés nélkül, esetleg a módszertani könyv anyagával, bár ennek felhasználása a módszertan tanárának feladata. *Sarudy Ottót bizonyára halála akadályozta meg ennek a résznek beiktatásában* és a IV. osztályban feldolgozásra váró magyar nyelvi oktatás teljes anyagának a tankönyvi kidolgozásában. Mert ha arra az érvre gondolunk, hogy a népiskolai módszerre és segédkönyvekre vonatkozó tudnivalók nem illelenek a nyelvtudományi kézikönyvbe, ennek ellentmond az, hogy így is kerültek a kézikönyvbe nem szorosan vett lingvisztikai kérdések, mint a gyermeknyelv fejlődése, a beszédhibák. A négyosztályos tanítóképző idején, a harmadik osztály poétikájában Sarudy Ottó felölelte az akkor abban az osztályban tárgyalt népiskolai kérdéseket és így azt kell hinnünk, hogy ebben a most megjelent kézikönyvben is tervezte a multhatatlanul szükséges anyagnak beleillesztését. Ez következik az ő emelkedett pedagógiai elveiből. Ennek a sajátos tanítóképző-intézeti anyagnak későbbi beiktatását az általános szükség hangoztatni fogja és egy újabb kiadásban pótolható is lesz a kézikönyvnek ez a hiánya.

A kézikönyv előszavában a szerzők rámutatnak a negyedik osztály magyar nyelvi anyagának szinte feldolgozhatatlanul túlságos bőségére. Rámutatnak, hogy ebben az osztályban a heti óraszám kettő, az évi a legjobb esetben hatvan. Harminc óra okvetlen szükséges az irodalomtörténeti anyag feldolgozására. Valljuk meg, hogy nem is elég. A régi irodalommal kapcsolatos olvasmányok feldolgozása, a könyv nélkül is tudnivaló művek előadásának ellenőrzése, a kötelező olvasmányok és dolgozatok *csaknem illuzóriussá teszik a legnagyobb gonddal készített tanmenet végrehajtását is.* A másik harminc órában át kell ismétel-nünk a rendszeres magyar nyelvtant. Ha szorosan ragaszkodunk a tan-

tervhez, nem is ismételnünk kell, hanem meg kell itt tanítanunk, mert tanterv szerint az első osztályban nem rendszeres nyelvtant, hanem mondattanon felépülő induktív módszerű nyelvtant kell tanítanunk. — *Ezt a tantervi követelményt azonban mellőzni lehet, úgyhogy már az első osztályban rendszeres nyelvtant tanítunk* Sarudy nyelvtana alapján és így a negyedikben már csak ismételjük a rendszeres nyelvtant. Más-ként nem is lehet a negyedik osztály anyagát elvégeznünk. Ebben az esetben sem elég a harminc óra. Az egyesületben ismertették, mit tanítson a magyar nyelv szaktanára a népiskolai módszerből. Az ismertetésből kitűnt, hogy legalább hét óra szükséges az alapos feldolgozásra. Marad tehát 25 óra. Ha ebből csupán hat órát szánunk a rendszeres nyelvtan ismételtesére, nyelvtudományi részre, illetve a most megjelent kézikönyv feldolgozására 17 óra jut ismétlésekkel együtt. *A kézikönyv-íróit valóban fel kell mentenünk annak igazolásától, hogy miért nem öleltek fel könyvükben nagyobb anyagot.* A rendelkezésre álló időben nemcsak hogy lehetetlen lett volna nagyobb anyag feldolgozása, de mondjuk meg őszintén, hogy a kézikönyv három és fél ivre terjedő anyagát is csak megfelelő anyag kiválasztással tudjuk feldolgozni.

Pedig ha a kézikönyv anyaggyűjtését tekintjük, örömmel látjuk: *Sarudy Ottónak ez a posthumus könyve is a tanítói arravalóságra nevelés sajátos céljait szolgálja* legnagyobb részében. Ezek a részek: a beszéd tartalmi és hangtani elemzése; a nyelvek osztályozásában a magyar nyelv rokonaival való beható foglalkozás, amelyet a rokon népek megbecsülésének, szeretetének, megismerésük vágyának új szel-leme hat át, s amelyeknek tárgyalását az élet friss láttatásával könnyítik meg a szerzők azzal, hogy egy finn történelmi könyvből közlik a finn-ugorok kiválásának térképét; a népnyelv, a nyelvjárások érdekes és jellemző anyagának feltárása; a régi magyar nyelv megismerésére alkalmas, szerető gondossággal megírt fejezet; a gyermek-nyelv fejlődése; a beszédhibák tárgyalása, amely utóbbinál Sarudy Ottó a maga otthoni megfigyeléseit is alapul veszi; a tanítóképzőben ez alkalommal első ízben szereplő, minden ízében a tanítóképzés pedagógiáját szem-előtt tartó két nyelvtudományi tárgyú olvasmány; a nyelvjárások szem-léletét lehetővé tevő friss szövegű népnyelvi szövegek, melyek közül egyiket Bartha Károly dr. jegyezte le Czinege János hortobágyi csikósszámadó, debreceni lakos feleségének szájából; a függelékként közölt részek a nyelv fejlődésére vonatkozó teóriák.

Már kirívó az anyaggyűjtésben a nyelvpáltozásokra vonatkozó bonyolult fejezet, amelyben az osztályozási szempontok kúszált sokasága arra vall, hogy ezt a részt nem pedagógiai érdek vetette fel a könyvbe, hanem inkább a nyelvtudományi anyag teljességének kívánalma. A szaktanárok ezt a részt bizonyára megkurtítva tanítják, már csak azért is, mert a Sarudy-féle nyelvtanban a növendékek már éppen elég osztályozási szempontot tanultak meg a magánhangzók és a más-salhangzók változásáról, (hangfokozat, szájnýílás, ajakműködés, idő-mérték, a levegő útja, a képzés helye, a hangoztathatás ideje, a hang-zás ereje, stb.) és most nem kívánatos még egy egész sor szempont. A jövevényszavak osztályozásából is elhagyhatjuk azt a részt, amely a Sarudy-féle stilisztikában már egyszer ott van.

A feldolgozásban a Sarudy-könyveknek nemcsak kiváló tanító-képző-pedagógiájára, hanem jóemberre is valló szempontjai, a számok-kal vagy betűvel jelölt kis egységekre osztás, amely a világos áttekin-tést biztosítja és a tanulás módszeres munkáját alapozza meg, a nép-

iskolára való hivatkozás, a már előbb tanultakra utalás, a begyakorlást biztosító jól megválasztott feladványok kijelölése, a további kutatás útját megvilágító repertórium, a stílus világossága, szabatosága, amely a tankönyv használatát megkönnyítő és kellemessé varázsoló jelessége a kézikönyvnek, olyan tulajdonsága a Sarudy-Bartha kötetnek, amelyek céltudatosak, a tanítóképzés pedagógiájának szelleméből fakadnak és Sarudy Ottó követésre méltó tankönyvírói jelességei.

A kézikönyv mind nyelvtudományi alaposság, mind pedig pedagógiai tervszerűség tekintetében nagy nyeresége a tanítóképzői tankönyvirodalomnak.

A tanítóképző tanárság, ha nem is tudja a kézikönyv egész anyagát beleilleszteni tanmenetébe, megfelelő anyagkiválasztással jól beosztathatja a könyv egységeit a rendelkezésre álló időbe és a tanítóképzés sajátos célkitűzéseinek szolgálatában olyan segítő eszközt nyer a Sarudy-Bartha könyvben, amelyért hálával gondol a szerzők fáradságos munkájára és mindenekelőtt arra a névre, mely a tanítóképző-intézeti tankönyvirodalomban ez alkalommal utóljára jelent meg új könyv homlokán, de amely név kitörölhetetlen betűkkel fénylik a tanítóképzés munkásainak lelkeiben: Sarudy Ottó nevére.

Nyiregyháza.

Téger Béla.

Lux Gyula: *Modern nyelvoktatás.* Budapest, Kir. Magy. Egyetemi Nyomda. 1932. K. 8-ad rétv. 174 lap. Ára 2.80 P.

Szerző nevét különböző iskolatípusokra készült tankönyvei már régóta ismertté tették. Ezenkívül azonban A nyelv című nyelvlélektani tanulmánya, továbbá a modern nyelvek, de különösen a német nyelv tanításáról szóló értekezései, — amelyek kivétel nélkül az utóbbi évtized folyamán jelentek meg — egyúttal a módszertani szakirodalom értékes gyarapodását jelentik. Jelen műve csinos kötet, amely a modern, elsősorban természetesen a német nyelvoktatással kapcsolatos problémákat, élvezetesen és világosan tárgyalja.

A nyelvtanítás céljának rövid taglalása után a nyelvoktatás történetének áttekintő bemutatását adja. Ebben a fejezetben különös érdeklődésre tarthatnak számot a direkt módszer, a munkaiskola és a művelődésrajz (a Kulturkunde fogalmának eme szerencsés magyar megnevezése éppen szerzőnktől ered) fogalmát tárgyaló részek. A munkaiskola és a művelődésrajz olyan kérdések, amelyek nemcsak a tanári közvéleményben, hanem még a szakirodalom részletes ismerői előtt is gyakran zavaros, ellentétes, nem ritkán kétértelmű magyarázatokat kaptak és így nagy értéke az előttünk fekvő könyvnek, hogy éppen ezekkel a fogalmakkal meglehetősen hosszan foglalkozik. A nyelvtanítás lélektani alapelveinek bemutatása után a könyv második felében a gyakorlati munkában állandóan szereplő kérdések (szókészlet, beszédképesség, nyelvtan, fordítási gyakorlatok, olvasmány, írásbeli munkák) fejtegetésére tér át, majd tanítási mintákat mutat be nemcsak a különböző fokú német nyelvet, hanem a francia és angol nyelvet tanulók számára is. Bő szakirodalmi jegyzék mellett részletes név- és tárgymutató zárja le a kötetet.

Végigmenve a munkán, készséggel osztjuk dr. Koszó János véleményét, aki a könyvhöz írt előszóban szerzőt mint „leghivatottabb pedagógiai íróink” egyikét, másrészt, mint vérbeli tanárt méltatja, aki „művészetté igyekezett mindig emelni” nemes hivatásunkat.

Budapest.

Prochaska Ferenc dr.

Drozdy Gyula: Beszéd- és értelemgyakorlatok a IV. osztályban.

—A könyvet a szerző a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr megbízásából az Országos Közoktatási Tanács hozzájárulásával írta. Kiadta a Kir. Magyar Egyetemi Nyomda. Kapható Budapest, VIII., Múzeum-körút 6. sz. alatt. Ára 8.— P.

A szóban forgó könyvet régóta várta és bizonyára osztatlan örömmel fogadta a tanítóság. E kötet szerves folytatása és befejezője szerző már korábban megjelent e tárgyú könyvsorozatának. Pedagógiai irodalmunknak nagy értéke, amelyet egy a gyermeket és faját a rajongásig szerető művésztanító írt kartársainak biztos útmutatóul, amelyet egyetlen IV. osztályt vezető tanító sem nélkülözhet és amelyet a tanító-képzők pedagógiai kézikönyvtára számára minél nagyobb számban kell megrendelni a tanítónövendékek használatára.

Szerző — a vezérkönyvek szokásos berendezésétől eltérően — az elméletet nem külön fejezetekben, hanem az Előszó-ban, Az anyag feldolgozása, A tanmenet c. fejezetekben és legfőképpen a 318 oldalra terjedő Tanítások, vázlatok című és 71 — az egész anyagot felölelő — részletesen kidolgozott tanítás és tanítási vázlat keretében — alkalomszerűen adja, bizonyára azért, hogy elmélet és gyakorlat tökéletesen egybeforrjon és a tanító munkája minél tudatosabb és sikerebb lehessen.

Az Előszóban hangsúlyozza, hogy a tanítás középpontjába szemléleti, tapasztalati anyagnak kell kerülnie. A kartársakat a község és vidéke életének megfigyelésére és a reá vonatkozó anyag összegyűjtésére biztatja. Végül útmutatást ad a vezérkönyv használatára.

Az anyag feldolgozása c. fejezetben rámutat az alkalmosság és időszzerűség nagy jelentőségére. Szempontokat ad az anyag gondolatköreinek a feldolgozásához. Kívánja, hogy ezen a fokon már a nemzet gazdasági életébe kapjanak betekintést a gyermekek és hogy a természet jelenségeiről való beszélgetéseket a tanító problémák felállításával és ezek megfejtésével vezesse. Hangsúlyozza, hogy a nemzet történetéből való beszélgetések csupán kor- és jellemképek és némely fontosabb történeti események ismertetése lehet, amelyeknek ugyancsak mindig konkrétumokhoz kell kapcsolódnok s a nemzeti érzés felébresztésének és mélyítésének nagy fontosságát kell szem előtt tartaniok. Ugyancsak — e fejezet keretében a fontosabbnál-fontosabb gyakorlati ismeretek egész sorára eszméltet.

A tanmenet c. fejezetben útmutatást ad tanmenet összeállításához, egyben — mintának — részletes tanmenetet az osztott és osztatlan iskola számára; az utóbbi keretében gazdag választékát a csendes foglalkozási feladatoknak.

A könyvnek legértékesebb része a Tanítások, vázlatok című része. Mindegyik részletesen kidolgozott tanítás egy kis remekmű, mindegyik vázlat eszméltető, serkentő, az anyagot, a munkát megszerettető. Különös értékei e tanításoknak és vázlatoknak: a tanító és gyermekek által könnyen elkészíthető, jellegzetes rajzok, a színes táblai rajzoláshoz mintát és serkentést adó színes képek, játékok, alkalomszerű énekek és dalok; érdekes történetek, olvasmányok, amelyek a beszélgetés alapjául, elmélyítésül egyaránt felhasználhatók.

A tanítások és vázlatok keretében rámutat minden tanítási egység céljára, utasításokat ad az anyag megválasztására és feldolgozásának módjára. A tanítás, ill. vázlat első részében mintát ad az érdeklődés fel-

keltésére, a cél kitűzésére; a második részben bőségesen ad anyagot, amelyből a tanító az iskola helyi szükségletei szerint válogat; az anyagot gondolategységek szerint csoportosítva adja; a harmadik részében mintát kap a tanító az összefoglalásra és bőségesen anyagot az elmélyítésre: ének, rajz, fogalmazás, olvasás, stb. Különös gondja van a kedély- és jellemképzésre és az életre való nevelésre. Igen helyesen — az élettel való közvetlen kapcsolatot kívánja, hogy azután a gyermek az életben lépten-nyomon eléje táruló kérdésekre felelni, feladatokat megoldani képes legyen.

Az életre nevelésnek egyik régi és sokat tárgyalt kérdése: az újság az iskolában. Művészi alkalmi tanítás keretében tárgyalja ezt a kérdést is (a könyv Alkalmi beszélgetések c. fejezetében), hasznos útbaigazításokat adva.

A rendkívül értékes könyv második kiadásába némely egyszerű kísérletek táblai magyarázó rajza helyett — az olvasztó kemence, kőfejtés, tanya, üveggyártás magyarázó rajzát venném föl. Bizonyára toll-, avagy sajtóhiba, hogy egy-egy helyen oldódik helyett olvad van és orrvérzés esetén öblögetést is ajánl.

A könyv külseje dicséri kiadóját: jóminőségű papirosra, hibátlan szedéssel, nagybetűs, tiszta nyomással készült. Öröm forgatni.

Mint biztos vezetőt, meleg szeretettel ajánlom minden kartársamnak.

Budapest.

Schön István.

Dezső Lipót: *Az én szülőföldem.* Két szentgotthárdi fiú barangolása Vas megyében. A vas megyei népiskolai tanulók részére. Nyomtatta a Dunántúli Nyomdavidálat Részvénytársaság Szombathelyen. Szerző saját kiadása. 204 képpel. 148 lap. Megrendelhető a szerzőnél, ára 2 pengő 40 fillér.

A népiskolai földrajztanítás központja a gyermekek közvetlen szemléletén alapuló szülőföldismertetés. A földrajznak ezt az alapvető fontosságú részét, amelynek anyaga a szülői háztól a községen át a megye határáig vezet, a három alsó osztály beszéd- és értelemgyakorlatainak keretében, — mégpedig lehetőleg külön erre a célra rendezett séták és kirándulások kapcsán — tanulják meg a gyermekek.

A feladat nem könnyű, mivel nem lehet sok Magyarország azon községeinek száma, amelyekben a szülőföldismereti anyag rendszeresen össze lenne gyűjtve. Így tehát a tanítóra hárul a munka, hogy községének és lakóhelye közvetlen környezetének földrajzi adatait felkutassa, elrendezze és feldolgozza.

De a tanítóra hárul annak a problémának a megoldása is, hogy mivel a népiskolának ezen a fókán földrajztankönyvet használni nem lehet, a földrajz további tanításában semmiképen nem nélkülözhető alapismereteket a tanulók lelkében minél mélyebben megrögzítse és kiegészítse a szülőföld azon területeinek a megismertetésével is, ahová anyagi vagy egyéb okok miatt kirándulásokat nem rendezhet az iskola.

Ennek a célnak elérésére igen alkalmasnak bizonyulnak a szülőföldismeret fontosságát fokozottabb mértékben hirdető új népiskolai tanterv megjelenése óta mind sűrűbben napvilágot látó azok az olvasókönyvek, amelyek egyes szűkebb földrajzi területnek geográfiai adatait élvezetes olvasmányok alakjában tárják a gyermekek elé.

Ilyen helyi vonatkozású olvasmányokat tartalmazó könyv Dezső

Lipótnak „Az én szülőföldem” címmel megjelent munkája is, amely szívesen megírt szép kis elbeszélésekben gyűjti össze Vasvármegyének gazdag és értékes szülőföldismereti anyagát.

Dezső Lipót a szülőföldismertetésnek legfontosabb célját igen helyesen a hazaszeretetre való nevelésben látja és valóban ez a vezérgondolat hatja át a kiváló pedagógiai éleslátással megírt könyv valamennyi elbeszélését. Ezt az elvet hirdeti tanító kartársaihoz intézett előszavában is, amelyben többek között a következőket írja: „Az igazi, magyar fajszeretetet, a hazai föld iránti hűséges ragaszkodást és rajongást csakis a szülőföld részletes ismertetésével nevelhetjük.” „Szeresse meg a gyermek először azt a vidéket, ahol egész életét le fogja élni s becsülje meg azokat az embereket, akikkel a jövőben együtt munkálkodni fog. Szeresse először azt a rögöt, amelyet munkálni fog s amely őt táplálni fogja, szeresse meg lakóhelyének küzdelmes, de dicső multját, tanulja megbecsülni elődeinek munkáját, a jövő iránti gondoskodásukat s akkor biztosra vehetjük, hogy szeretni fogja ezt a szegény, megcsönkített országot s annak dicső multját és igaz, őszinte magyar ragaszkodással fog dolgozni a jövőendő feltámaszásért, a jobb jövőért.”

A könyvben felsorakoztatott és minden vonatkozásukban érdekes elbeszéléseknek könnyebb megértését és a gyermeki lélekhez való közelebbi férkőzését nagyban elősegíti, hogy azokat megkapó közvetlenséggel saját barangolásaik élményeiként két szentgotthárdi kis iskolás fiúval, Balogh Pistivel és Varga Misivel mesélteti el az író. — Ezek az elbeszélések a következők. A két jóbarát, Szentgotthárd, Kirándulás Fejőszőlőnkre és a Hármashatárhoz, A szentgotthárdi csataterén, Az Őrség, Autón Körmen felé, Szombathelyen, Kirándulás a Pinka völgyébe, Jákon, Kőszeg, Kirándulás Szent-Vidre és Kalaposkőre, A szombathelyi múzeumban, Vasvár és Egervár, A baltavári ásatások, Sárvár és Ikervár, Celldömölk vidéke és Sághegy, Utazás hazafelé.

A több mint 200 fényképfelvétellel illusztrált értékes munkát azzal a jánalom melegen kartársaim szíves figyelmébe, hogy azt, mivel sok országos érdekű közlemény és kép van benne, más megyebeli iskolák is használhatják.

Budapest.

Barabás Tibor.

Tóth Ferenc: *Geographia Pannonica II.* A németiség elterjedése és településformái Dunántúlon. (Településsztatisztikai és településföldrajzi tanulmány.) Doktori értekezés. „Zrinyi” könyvnyomda és lapkiadó-vállalat, Szigetvár. 1931. 62 lap.

Szerzőnek fenti címen megjelent dolgozata két részre tagozódik. Az első rész a dunántúli németiségnek elterjedésével, a másik rész pedig településük földrajzával foglalkozik.

Dunántúlon, az 1910. évi Statisztikai Közlemények adatai szerint, összesen 689,687 német él. Ebből 278,326 lélek a nyugati határszélre, a megcsönkített Vas—Sopron—Moson vármegyék 1,862,778 kat. hold területére esik. Az ezen a területen lévő 904 településből 210 helységben egyetlen német sem található. A többi községek kevert lakosságúak. A németeknek erre a területre való beszivárgása a XI. századtól úgyszólván állandóan tartott. A települési formák közül a soros úti falu itt az uralkodó.

A Nyugati-középhegység területén 202,051 németet számláltak össze 1910-ben. Az 549 településből 130 helységben nincsen német lakos.

A többi község lakossága vegyes. A beköltözés a középkortól kezdve különböző időközön át tartott erre a területre. A települések itt soros és halmazfalu formák.

Csonkamagyarország német lakosságának telepei legösszefüggőbb tömeget Tolna- és Baranyában alkotnak. E két vármegye másfél millió holdnyi területének 480 településében 186,637 német él. 421 község vegyes népeségű, 59 helységben pedig egyetlen német sem fordul elő. A betelepülés a XVII—XIX. századbéli kolonizációval együtt történt, de a hivatalos letelepítéseken kívül voltak magán letelepítések is. A települési formák ugyanolyanok, mint a Nyugati-középhegység vidékén.

Somogy- és Zalában úgyszólván csak a tolna-baranyai sváb lakosságnak átszivárgása ad csekély számú német lakosságot. Számuk 22,607. A két megye 870 községéből 424-ben fordul elő német lakos. A csekély számú németiség tehát nagy területre van szétszórva.

Az összesítő táblázathól kitűnik, hogy Dunántúlon az 50 németnél kevesebb lélekkel kevert lakosságú települések az uralkodók. Számuk 1162, (60%). Az 50%-on felüli németiséggel kevert lakosságú helyek, vagyis a szoros értelemben vett német települések száma 566, (az összes telepeknek egyötöde).

A könyv II. része a dunántúli németiség településformáival s ezeknek a domborzattal való kapcsolatával foglalkozik.

A Dunántúl német településű területeit a telepések formáinak kifejlődése szempontjából a következő tájakra bontja a szerző. I. Tolna—Baranya: 1. Mecsekhat; 2. Villány—Geresd—Bán, 3. Tolnai dombság. II. Somogy—Zala: 1. Zseliczség, 2. Külsősomogy, 3. Zala. III. Nyugati-középhegység: 1. Nyugatbakony, 2. Ék—Bakonyerdő, 3. Vértes—Gerecse. 4. Pilis—Buda hg. IV. Nyugatmagyarország: 1. Győri medence, 2. Lajtavidék, 3. Magyar Alpok, 4. Stiriai dombság.

Tóth Ferenc 566 dunántúli német falut vizsgált meg településformai szempontból és megállapította, hogy legtöbb a *völgyi soros úti falu*, *Egyes-ház* telepforma csak a hegyvidéki és dombsági tájakon fordul elő. A településformáknak tájonkénti eloszlását könnyen áttekinthető táblázat tünteti fel.

Ugyancsak táblázatba foglalta a szerző a szóbanforgó településeknek tengerszintfeletti magasság szerint való megoszlását is. A német települések legnagyobb része 100—150, 150—200 s méginkább a 200—250 m. t. sz. f. magasságban helyezkedik el.

A nagy körültekintéssel megírt munkához német nyelvű kivonat is van csatolva.

Budapest.

Barabás Tibor.

Méhes Gyula dr.: *Kémiai kísérletek.* Vezető a serdültebb tanulók ifjúság számára a kémiai kísérletek végrehajtásában. Budapest, Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat kiadása. Kapható a szerzőnél, Budapest, II. Zsigmond utca 9. szám. Ára 4 P. Bolti ára 5 P.

A könyv terjedelme 230 oldal s 400-nál több kísérletet ír le, mely 187 eredeti rajzzal van illusztrálva.

Rövid tartalma a következő. A láng (gyertya, gáz) üvegcsővek és dugók megmunkálása. Halmazállapotváltozások. Kísérletek vízzel, hidrogéniummal, kénnel, kénhidrogénnel, kénessavval, kénsavval, levegővel, oxigéniummal, klórral, sósavval, jóddal, szalmiákkal, ammóniákkal, salétromsavval, salétrommal, foszforral, arzénal, antimónnal,

szénnel, széndioxiddal, szénszulfiddal, nátriummal, káliummal, szódabikarbónával, magnéziummal, mészkővel, gipsszel, cinkkel, alumíniummal, ónnal, ólommal, vassal, higannyal, rézzel, ezüsttel, továbbá gyakorlatok a kristálytan köréből.

Szerző könyvének célját a következőkben vázolja. „Köztudomású dolog, hogy minden diák szeret kísérletezni és ha szerét ejtheti kísérletezik is. De mivel munkája közben magára van hagyatva, nem egyszer kisebb-nagyobb baleset, kár elszenvedésével megy el a kedve a kísérletezéstől. Pedig a tanulót ebben az öntevékenységiében segíteni kell, hiszen ezáltal nemcsak sok élvezetes órát szerzünk neki, de hasznosát is.

Ezért próbálkozik a m. kir. Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium a munkáltató iskolákkal, amelyek az Értesítők jelentései szerint szép eredménnyel dolgoznak.

Könyvem egyrészt a munkáltató iskolák dolgát akarja megkönnyíteni, másrészt lehetővé akarja tenni azt, hogy a tanuló öntevékenykedését iskolán kívül is kielégíthesse.

Könyvem több mint négyszáz kísérletet dolgoz fel gondosan, úgy hogy a tanuló otthon is nyugodtan kísérletezhet, ha a kíváncsiságának engedelmeskedik.

Könyvemet közép- és középfokú iskolák (polgári, tanítóképző, kereskedelmi) tanulói számára írtam. Azért mindazok a kísérletek, amelyeket a tanterv előír, bennfoglaltatnak könyvemben.

Szerző nagyon dícséretreméltó és szép munkát végzett. Könyve hézagpótló s bizonyos tekintetben első ilyenmű kísérlet. Nemcsak a tanulók, hanem a tanárok is haszonnal forgathatják. A kísérleteket gondosan és pontosan írja le; a tanulók könnyen értik meg.

E jó tulajdonságok mellett azonban nem hallgathatók el a könyv hiányai és hibái. Egyik hiánya az, hogy mérleget nem használ, pedig ez a kémiában nélkülözhetetlen. Az anyag megismerésére vonatkozó vizsgálatokat az egyes fejezetekben tárgyalja, de róluk összefoglaló képet nem ad.

Hibának tartom, hogy a használt kísérleti eszközök (amint azt a rajzok mutatják) nehezen kezelhetők, régi divatúak és drágák. (Woulfféle palack, Hofmann-féle vízbontó, retorta, Bunsen-lámpa stb.). Otthon, a budapesti diáknak sincs módjában Bunsen-lámpát használni. Hát még vidéken, ahol nincs gáz? Mivel fog akkor kísérletezni? Tintásüvegből készült borszeszlámpával! Erről azonban nincsen szó. Hofmann-féle készülék 68 P-be kerül, házilag 1.50 P-ből készíthető el a vízbontó. Woulfféle palack helyett kétszer átfúrt dugóval ellátott szélesszájú palack, retorta és lombik helyett próbacső és használt villanykörte, vasállvány helyett házilag fából készült állvány stb. használható. Lásd: Kémia és ásványtan a tanítóképzők használatára: Kisvegyszer (Singer és Wolfner kiadása), Néptanítók Lapja, stb. Kár volt, hogy a szerző ezeket nem alkalmazta.

Mindezek dacára az ismertetett könyvet nemcsak a tanulóknak, hanem a tanároknak is mint élvezetes és hasznos munkát melegen ajánlom.

Budapest.

Jaloveczkyné Czinkovszky Cornélia.

H Í R E K.

Tanítónőképző-intézetből az óvónőképzőbe való átlépés szabályozása. A vallás- és közoktatásügyi minisztérium 38.502/1932. VI. ü. o. számú rendeletéből. A 70.280/1928. számú rendeletet hatályon kívül helyezem. — A jövőben a tanítónőképző-intézet II. évfolyamából az óvónőképző-intézet III. évfolyamába átlépni nem lehet.

Érettségizettek óvónő-, tanító- és tanítónőképzőbe való átlépésének szabályozása. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium 38.502/1932. VI. ü. o. számú rendelete. Azok a leánytanulók, akik középiskolai érettségi bizonyítvánnyal kívánnak az óvónőképző-intézetbe átlépni, sikeres különbözeti vizsgálat esetén az óvónőképző-intézet III. osztályába vehetők fel.

A *leánygimnáziumi és leányliceumi* érettségi bizonyítvány alapján az óvónőképző-intézetek III. osztályába felvett tanulóknak különbözeti vizsgálatot kell tenniük: a kisednevelés története és szervezetéből, az óvodai foglalkozások módszeréből, a lélektannak az 1—6 éves gyermekekre vonatkozó részéből, az ember szervezete és életműködéséből, a háztartástanból, énekből, zenéből, (hegedű), női kézimunkából, kisedkézimunkából, a rajznak és a testgyakorlásnak a kisedneveléssel kapcsolatos anyagából; *leánykollégiumi* érettségi bizonyítvány alapján felvetteknek pedig a következő tárgyakból: a kisednevelés története és szervezetéből, az óvodai foglalkozások módszeréből, a lélektannak az 1—6 éves gyermekekre vonatkozó részéből, az ember szervezete és életműködéséből, a háztartástan II. oszt. anyagából, énekből, zenéből (hegedű), kisedkézimunkából, a rajznak és testgyakorlásnak a kisedneveléssel kapcsolatos anyagából.

Az ilyen alapon felvett tanuló óvónői oklevelébe az ásványtan-kémia osztályzata a középiskola V. oszt. bizonyítványából, a növénytan-állattan osztályzata a VII. oszt. szóló bizonyítványból veendő át, a lélektan osztályzata pedig a különbözeti vizsgálaton nyert osztályzat és az érettségi bizonyítványban levő osztályzat egyeztetéséből állapítandó meg.

Egyben értesítem az Igazgatóságot, hogy az 1933/34. iskolai évtől kezdődően középiskolai érettségi vizsgálatot tett tanulók nem a tanító-illetőleg tanítónőképző-intézetek V., hanem csak az intézetek IV. évfolyamába nyerhetnek — sikeres különbözeti vizsgálat esetén és a rendelkezésre álló férőhelyek számához képest — felvételt.

A *fiúközépiskolai* érettségi bizonyítvány alapján a tanítóképző-intézet IV. osztályába felvett tanulók különbözeti vizsgálat a következő tárgyra terjed ki: test- és élettan, gazdasági ismeretek, ének, zene, kézimunka és rajz azoknak, akik a rajzot, mint rendkívüli tárgyat nem tanulták. *Leánygimnáziumi és leányliceumi* érettségi bizonyítvánnyal felvett tanulók különbözeti vizsgálatának tárgyai: test- és élettan, gazdasági ismeretek, ének, zene, női kézimunka és rajz.

Végül *leánykollégiumi* érettségivel rendelkező tanulók különbözeti vizsgálat a következő tárgyra terjesztendő ki: test- és élettan, logika, gazdasági ismeretek a háztartási anyag kivételével, ének, zene és rajz.

Ezzel kapcsolatban a 840-05-107/1931. és a 840-05-297/1931. számú rendeleteimet hatályon kívül helyezem. A Rendtartási Szabályzat 9., 15. és 169. §-ai is ennek megfelelően módosítandók.

Iskolai ünnep az esztergomi tanítóképzőben. Az esztergomi érseki római kath. tanítóképző-intézet ifjúsága 1932. december hó 18-án vasár-

nap d. u. $\frac{1}{2}$ 6-kor az intézet dísztermében nagysikerű adventi és karácsonyi egyházzenei hangversenyt rendezett. A bensőséges ünnepély műsorát, különösen annak pedagógiai vonatkozásai miatt, tanulságosnak tartjuk közölni. 1. a) Rorate coeli. b) Veni, veni Emmanuel. Férfikarra dr. Koudela Géza. 2. a) Az Úr Isten. . . b) Bűnös néped. . . Régi magyar énekek. Egyszólamban. 3. Witt: Ave Maria. Férfikar. 4. a) Gruber: Csendes éj. b) Angelus pastoribus. Régi francia dallam. Férfikarra dr. Koudela Géza. c) Adeste fideles. Angol dallam. (3 szólam) 5. a) Gloria a IX. korális miséből. b) Ave verum. Korális. 6. a) Örüljetek, vigadjatok. Régi magyar népének egyszólamban. b) Deák-Bárdos Gy.: Dicsőség légyen. . . . 3 szólamra feldolgozott régi magyar dallam. 7. Kothe: Jesu dulcis memoria. (Férfikar) 8. a) Ciro Grassi: Reges Tharsis. b) Baini: Crudelis Herodes. (3 szólam) 9. Jönnék a betlehemesek! (Falusi karácsonyi jelenet.) Eredeti népi rigmusokból összeállítva. 10. Handl Gallus: Haec dies. . . (8 szólamú férfikar) Közben a megfelelő szentírási szakaszokat felolvassa: Szabó Miklós IV. é. tj. — Az előcsarnokban karácsonyi rajz- és slöjldkiállítás. Betlehemesek. Készítették az I. és II. évesek. A tanító, illusztratív táblai rajzai a karácsonnyal kapcsolatban. Rajzolták az V. évesek.

A tanító-, tanítónő- és óvónőképző-intézetek növendékeinek ezévi létszáma. Az 1932/33. tanévben a tanító-, tanítónő- és óvónőképző-intézetekbe beiratkozottak számát az intézetek jellege szerint csoportosítva az alábbi táblázat mutatja.

I. Tanító- és tanítónőképző-intézetben.

	fiú	leány
Állami	1126	1025
Róm. kath.	1001	4430
Ref.	511	802
Ev.	366	171
Izraelita	90	111
Összesen:	3094	6539

II. Óvónőképző-intézetben.

Állami	174	Róm. kath.	189
Összesen:	363		

Ezek szerint a tanító-, tanítónő- és óvónőképző-intézetek növendékeinek összes száma 9996.

A fiú növendékek számánál nagy visszaesés mutatkozik, az állami tanítóképzők növendékeinek létszáma ez évben 210-el kevesebb, mint a múlt évben volt. Ez 16%-os csökkenés. A tanítóképzőknél általában is több mint 10%-os a létszámcsökkenés. A tanítónőképző-intézet növendékeinek létszáma általánosságban emelkedett. Az állami tanítónőképző-intézetekben a létszám 54-el fogyott, ami pontosan 5%. A többi intézetknél kb. ugyanennyi százalék az emelkedés.

Az állami tanítóképző-intézetekben az átlagos osztálylétszám 28, az állami tanítónőképző-intézetekben 40. A róm. kat. tanítóképző-intézetekben az átlagos osztálylétszám 33, a róm. kat. tanítónőképző-intézetekben 37. A ref. tanítóképző-intézetekben 34, a ref. tanítónőképző-intézetekben 38. Az osztályok átlagos létszáma. Az ev. tanítóképző-intézetekben az osztály átlagos létszáma 37, az ev. tanítónőképző-intézetekben 34. Az

izraelita tanítóképzőben az átlagos osztálylétszám 18, a tanítónőképzőben 37.

Sarudy Ottó síremlékére. Sarudy Ottó sírboltján elhelyezendő emléktáblára lapunk zártáig a következő adományok érkeztek. Országos Izraelita Tanítóképző-intézet tanári testülete, Budapest, 30.— P, állami tanítóképző-intézet tanári testülete, Nyíregyháza, 10. — P, állami tanítóképző-intézet tanári testülete, Baja, 15.30 P, állami tanítónőképző-intézet tanári testülete, Győr, 18.— P, Izraelita Tanítónőképző-intézet tanári testülete Miskolc, 30.— P, Miklós Ida, Szarvas 10.— P.

A mult számunkban kimutatott 50 pengővel együtt a *gyűjtés eredménye 163.30 P.*

Irodalmi Figyelő. *Váradi József:* Jellemnevelés az ifjúsági egyesületekben. Hogyan törekedjünk önismeretre? (Ifjúsági Vezető 11. szám.) *Móczár Miklós:* Hogyan természetünk paradicsomot? Mintatanítási vázlat. (Jász-Nagykún-Szolnokvármegyei Népművelés 11. sz.) *Pazár Zoltán:* A testnevelés jelentősége és szerepe a tanító nemzetnevelő munkájában. (U. ott.) *Németh Sándor:* Az új népiskolai utasítás magyar nyelvi része. (Népt. Lapja 22. szám.) — *Frank Antal dr.:* Akit az Isten kiválogat, abból tanítót formálgat. (U. ott.) — *Drozdy Gyula:* A beszéd tagolása mondatokra. (U. ott.) — *Kaposi Károly:* Miért úsznak a vasból készült nagy hajók? (Népt. Lapja 23. szám.) — *Váradi József:* A beszéd és értelemgyakorlatok történeti fejlődése. (Népt. Lapja 24. sz.) — *Drozdy Gyula:* A gyermek olvasásának fejlődése. (U. ott.) *Móczár Miklós:* Miért kell a tavasziak alá ősszel szántanunk? (Pestvármegyei Népművelés 1932. 12. szám.)

Előadások. A jászapáti pedagógiai szemináriumon *Móczár Miklós* jászberényi áll. tanítóképző-intézeti igazgató villanykörte lombikokkal népiskolai vegytani kísérleteket mutatott be.

Előadások. *Váradi József:* Nevelés és önnevelés címén tartott előadást 1932. dec. 18-án Monoron. — *dr. Loczka Alajos* december 4-én Mire jók a hajszálcsovek, *Fekete József* december 11-én A téli esték és az önművelés címen tartottak a Rádió Szabadegyetem előadássorozatában rádió-előadást.

Iskolai ünnepély. A II. ker. állami tanítónőképző-intézet december hó 9-én, délután 5½ órakor szépen sikerült *Arany János ünnepséget* rendezett az intézet dísztermében.

Áthelyezés. Halmos Péter gyakorló-iskolai tanítót a kőszegi áll. tanítóképző-intézetből a győri áll. tanítónőképző-intézetbe helyezte át a vallás- és közoktatásügyi miniszter.

Halálozás. December hó 5-én Kőszegen elhunyt Lengyel Gyuláné született Hernádszurdoki Mihalik Irén, kiben Lengyel Gyula kőszegi kartársunk hitvesét, egyesületünk főtájkára pedig hugát gyászolja.

Kinevezés. A kultuszminiszter dr. *Littke Aurélt*, az Állami Polgáriiskolai Tanárképzőfőiskola megbízott igazgatóját az Országos Polgáriiskolai Tanárvizsgálóbizottság ügyvezető alelnökévé nevezte ki június 30-ig terjedő hatállyal. *Littke Aurél dr.* a Budapestre, a Színművészeti Akadémiára kinevezett *Galamb Sándor dr.* helyére kerül. Vele ismert-nevű régi pedagógus és kiváló földrajz-tudós került az igazgatói székbe, aki igen sok és kiváló tanítóképző-intézeti tanárt is nevelt.

Előadások. A Nyíregyházán rendezett tanítói szemináriumon *Tóth Antal dr.* nyíregyházi áll. tanítóképző-intézeti tanár gróf Klebelsberg Kunóról, *Téger Béla* tanár pedig Arany János és a tapításág címen tartott előadást.

A Magyar Középiskolai Tanárok Nemzeti Szövetsége a Nemzeti Kátét *Csabai István* átdolgozásában ki fogja adni. A nyugalomba vonult és lemondott *Sajó Sándor* utódjául az elnöki székbe egyhangúan dr. *Bartha József c.* tankerületi főigazgatót választották meg.

A Magyar Esperantó Pedagógiai Társaság alakuló közgyűlését folyó hó 8-án tartotta a Tanítók Ferenc-József Házában. Az alakuló közgyűlésen mintegy kétszáz tanár és tanító vett részt a fővárosból és vidékről. *H. Mihalik József*, tanítóképzőintézeti tanár üdvözölte a megjelenteket. Köszöntötte dr. *Nevelős Gyula*, min. tanácsost, aki *Hóman Bálint dr.* kultuszminisztert képviselte és az egyesületek kiküldöttei között *Sztankó Béla*, főigazgatót, aki a Tanítóképzőintézeti Tanárok Egyesületét képviselte. *Mihalik József* elnök megnyitó beszédében rámutatott az esperantó nyelv pedagógiai fontosságára, annak már eddig is kimutatott számtalan gyakorlati előnyére a modern és klasszikus nyelvekkel szemben, hangsúlyozta azokat a fontos nemzetközi kapcsolatokat, melyeket e nyelv ismerete nyújt és felsorakoztatta azokat az érveket, melyek indokolttá teszik, hogy minden iskola típusnál, mint tantárgy bevezetessék. Elérkezettnek látja az időt arra, hogy ehhez a bevezetéshez a talajt megfelelő tanítók kiképzésével, képesítésével előkészítsék, s megalakítsák a legjobb és legcélravezetőbb módszert. Ebben összpontosul az egyesület célkitűzése, ehhez a munkához kéri úgy az egyesületeket, mint az egyesületeket képviselő társegyesületek tagjainak támogatását. A megnyitó beszéd után dr. *Nevelős Gyula* min. tan., dr. *Hóman Bálint* kultuszminiszter üdvözlését tolmácsolta s a miniszter megbízásából közölte, hogy teljesen magáénak vallja az elhangzott megnyitó beszéd minden passzusát s megbízója nevében az egyesületnek minden támogatást kilátásba helyez, mert ez a kérdés nemcsak pedagógiai, hanem általános kultúr-kérdés is, amellyel nagy erőt jelent abban a küzdelemben, melyet határainkért folytatunk. A miniszter képviselőjének üdvözlőbeszéde után, *Ferenczi István* mutatta be az alapszabályokat, melyeket a közgyűlés egyhangúlag magáévá tett. Az alapszabályok elfogadása után az egyesület kimondotta a megalakulást s *Sztankó Béla* korelnök elnöklése mellett megválasztotta a tisztkart és választmányt. Az egyhangú választás eredménye szerint: elnök *Mihalik József*, alelnökök: *Szvoboda Ödönné* és *Reissmann Ilona*, főtitkár: *Ferenczi István*, titkárok: *Csatáry Ibolya* és *Szentgyörgyi Margit*, jegyzők: *Boronkay László* és *Kubinyi Anna*, pénztáros: *Politzer Valéria*, háznagyok: *Szentiványi Rózsa* és *Szakmány László*, ellenőr: *Kovács Tódor*, könyvtáros: *Simon Margit*, ügyész: dr. *Szilágyi Jenő* lett. A választmány tagjai lettek: Augusztyiny Oszkár, dr. Dobrolovszky Károly, Kiricsi Lajos, dr. Marcell Ágost, Palotás Miklós, Pechan Ferenc, Turi Kovács Péter, Gabrovitz Ede, dr. Vágner Róbert, Kökény Lajos, Augusztyiny Lujza, Báthory Dagmár, Csatáry Kornélia, Csordás Margit, Jaloveczky Péterné, Janicsák Margit, Kratowill Ilona, Mándy Ilona, Németh Olga, Szakmány Lászlóné. A számvizsgálóbizottságba beválasztották: dr. Dolozselek Gusztáv, Mihalik Ferenc, Svoboda Ödönt. *Mihalik József* elnök indítványára az alakulógyűlés üdvözölte *Gömbös Gyula* miniszterelnököt, dr. *Hóman Bálint* kultuszminisztert. Az egyesület fővédökké választotta: vitéz *Benárd*

Agostot, dr. Lukács Györgyöt, védőkké: dr. Szűcs Istvánt, tiszteletbeli elnökökké: Rákos Istvánt, Frank Antalt, Galla Endrét, Habas Istvánt, dr. Traeger Ernőt, dr. Radnay Bélát, dr. Patai Samut, Sztankó Bélát. Tiszteletbeli tagok lettek: Baghy Gyula, dr. Pázmány Zoltán, dr. Vörös Ciri, Novák Gyula.

Felolvasás. A Magyar Rajztanárok Országos Egyesületének f. évi december hó 7-én, a Képzőművészeti Főiskola könyvtártermében tartott felolvasó és választmányi ülésén Undi Mária tanítónőképzőintézeti rajztanár *A magyar föld képe rajzoktatásunkban* címen tartott felolvasást.

Beosztás. Staub Margit okleveles zenetanárt, aki az Amizoni-intézethez beosztott óraadó helyettes tanár, heti 12 zene-óra ellátására a budapesti VII. ker. áll. tanítóképző-intézethez osztotta be a vall.- és közoktatásügyi miniszter.

Karácsonyi szünet. A vallás- és közoktatásügyi minisztérium rendelkezése értelmében a karácsonyi szünidő a folyó tanévben december 21-től bezárólag január 3-ig tart. Az új évben a tanítás tehát január 4-én, szerdán kezdődik.

A kir. főigazgatóság hivatalos órái. A minisztérium hivatalos óráinak új megállapítása értelmében a tanítóképző-intézetek kir. főigazgatóságának hivatalos órái is délelőtt ½9-től d. u. 2-ig vannak.

Programm értekezések az Értesítőkből. Blénessy János: Jászberény történelmi emlékei. I. Vallásos emlékek. (Jászberény, áll. tanítóképző.) — Bertha Ilona: Ünnepi szózat az intézet márciusi szabadságünnepén. — Barcsai Károly: A gyermekjáték pedagógiája. — Békessyné Draskóczy Virginia: Szeressük a természetet. Előadás a Madarak és Fák ünnepén. (Mind a három a győri áll. tanítónőképző-intézet Értesítőjében.)

A Magyar Gyógypedagógiai Társaság tízéves jubileuma. December hó 4-én (vasárnap) d. e. 10 órakor tartotta a Magyar Gyógypedagógiai Társaság tízéves fennállásának emlékünnept. A jubileumi ülésen az egyesület első tízesztendejének munkásságát ismertették az összegyűlt gyógypedagógiai tanárok és igen előkelő közönség előtt. A tízéves jubileum alkalmából egyesületünk is üdvözlétét és jókívánságait küldi a testvér társaságnak.

Tanfelügyelők Országos Egyesületének december hó 3-án volt Budapesten a M. Tud. Akadémia heti üléstermében az évi közgyűlés, melyen a tagok igen nagy számban jelentek meg. A vallás- és közoktatásügyi minisztert dr. Petri Pál államtitkár képviselte. Padányi Andor kir. tanfelügyelő elnöki megnyitójában érdekes tanulmányt mondott az 1868. 38. t. c. szellemétől való eltérésről, különösen a magyar népoktatás egysége és a népoktatási felügyelet szempontjából. A gyűlés többi részén egyesületi ügyek tárgyalása folyt, ezek közül különösen a *Népoktatási Szemle* címen Angyal János szerkesztésében megindult pedagógiai folyóirat megjelentetése tarthat a tanítóképző-intézeti tanárok részéről érdeklődésre számot, mert a lap célkitűzése szerint, a neveléstudomány és a gyakorlati nevelés között kíván szoros kapcsolatot teremteni.

Házasság. Dr. Metzner Károly kiskúnfélegyházai áll. tanítóképző-intézeti tanár november 12-én tartotta esküvőjét Oroszy Irma okleveles tanítónővel.

Sebestyén Gyuláné Stetina Ilona emlékünnepe. A Mária Dorothea Egyesület néhai nagynevű ügyvezető alelnöke, Sebestyén Gyuláné Ste-

tina Ilona áldott emlékének ünnepet szentelt 1952. nov. 27-én, vasárnap délelőtt 11 órakor az állami Erzsébet Nőiskolában. Az emlékünnep műsora a következő volt: 1. Himnusz. 2. Elnöki megnyitó. Tartotta: Apponyi Albertné grófné. 3. Pappváry Elemérné: „Hitvallás.“ Szavalta: R. Simonffy Margó előadóművésznő. 4. Emlékbeszéd. Tartja: Katona Lajosné Thuránszky Irén. 5. S. Ilona néni legkedvesebb magyar dalai. 6. „Sebes-tyénénk“ című verses emlékezését elmondotta: Berta Ilona. 7. Nemzeti Hiszekegy.

Néprajzi előadás. *Bartha Károly dr.* debreceni tanítóképző-intézet tanár december hó 21-én d. u. 6 órakor a Magyar Néprajzi Társaságban (A Magyar Tudományos Akadémia heti üléstermében) előadást tartott. Az előadás tárgya volt: Szatmármegyei bábtáncoltató betlehemesek. (Tárgyi és zenei bemutatásokkal.) Az előforduló dallamokat a Székesfővárosi József-Fiúárvaház növendékei énekelték Volly István vezetésével. Az érdekes és szép sikerű előadásnak nagy számú hallgatósága volt.

Nyugtázás. *Tagdíjat fizetett* az 1929. I. felére: Halmos P., 1930-ra: Jancsó E., 1931-re: Laszczyk E., 1932. I. felére: Szabó K., 1932-re: Barkáts M., Révész K., Chobodiczky A.

Befizetés a Tanárok Házára. Kőszeg áll. tkp. 8 P, Cinkota áll. tkp. 362 P, Nagykőrös ref. tkp. 178.80 P, Pápa áll. tkp. 337.60 P, Bpest II. ker. áll. tnőkp. 512 P, Bpest VII. áll. óvónőkp. 2 P, Jászberény áll. tkp. 4 P, Csurgó áll. tkp. 26 P, Kiskúfélegyháza áll. tkp. 334 P, Bpest I. ker. áll. tkp. 4 P, Győr áll. tkp. 280 P.

Budapest, 1952. dec 15.

Pócza J. pénztáros.

Beküldött pedagógiai könyvek és füzetek.

Dr. Weszely Ödön: *Pedagógia. A neveléstudomány rendszere, rövid összefoglalásban.* Második, teljesen átdolgozott kiadás, Tudományos Zsebkönyvtár 171—172 a—b. Budapest, 1932. Révai kiadás.

Juhász Vilmos és Kovács György: *Hősök, tudósok, emberek.* Budapest, 1932. Pantheon kiadás.

Hodászy Miklós: *Budapest Székesfőváros iskolai és iskolán kívüli testnevelési ügyének történeti fejlődése.* Budapest, 1931. Kiadta Budapest Székesfőváros Községe. 391 lap, 240 képpel. Ára 20 P.

Csuppai Lajos: *Sopron vármegye Iskolán kívüli Népművelési Bizottságának titkára: Harc a kultúráért.* Kapható a szerzőnél.

Baloghné Hajós Terézia: *A tornyos villa lakója.* Állatmesék. Jaschik Álmós művészi rajzaival. Budapest, Genius kiadás.

T. Nyizsnai Aranka: *Negyven eredeti dal.* Ovodai és iskolai használatra. Kapható a szerzőnél Hódmezővásárhelyen.

Babay József: *Mi huszonketten.* Diákregegy. Budapest, Singer és Wolfner cég kiadása.

Gyermeknaptár. *Az Országos Állatvédő Egyesület Gyermeknaptára az 1935. évre.* A naptár, amely az Országos Ifjúsági Madárvédő Liga fennállásának negyedszázados jubileuma jegyében készült, bő anyagot nyújt a madarak és fák napjához.

Ruzsinszky László: *Tempus.* Regény a bányászati főiskola életéből. Kiadta a m. kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola Ifjúsági Köre, Sopron, 1932.

Diarium Könyobarátok Közlönye 1935. 1—2. szám. Kiadja a K. M. Egyetemi Nyomda, Budapest, IV., Kossuth Lajos utca 18.

V. Ligeti István: *A katolikus tanító eszményképe.* Egeri Keresztény Sajtószövetkezet Könyvkereskedése, Eger, 1932. Ára fűzve 3, kötve 4 P.

Fédération Internationale des Associations d' Instituteurs magyar Havi Értesítője. Kiadja: Molnár János titkár, Debrecen, Csap-u. 11.

Hell Lajos: *Az okszerű termelés és értékesítés.* V. kötet: Ásványi és nagyipari termékek. Budapest, 1932. A „Közélelmezés” szerkesztősége kiadása. Ára 10 P.

Dobó Sándor: *Czuczor Gergely népies lírája.* Budapest, 1932. Sárkány-Nyomda R. T. kiadása. Kapható a Szent István Társulatnál. Ára 1 pengő.

Hertha Siemering und Eduard Spranger: *Weibliche Jugend in unserer Zeit.* 1932. 128 lap.

